



**TRYGGHET  
I EN NY TID  
KONGRESS 2017  
GÖTEBORG 8-12 APRIL**

# Politiska riktlinjer



Socialdemokraterna  
FRAMTIDSPARTIET

# Innehållsförteckning

|  |           |
|--|-----------|
| Trygghet i en ny tid .....   | 3         |
| <b>1. Jobb och tillväxt för framtidstro.....</b>                   | <b>5</b>  |
| Jobb i hela landet.....  | 5         |
| Smart industri och växande småföretag.....                         | 7         |
| Alla som kan jobba ska jobba .....                                 | 8         |
| <b>2. Sammanhållning för ökad trygghet.....</b>                    | <b>10</b> |
| Tillsammans för att bryta segregationen.....                       | 10        |
| Ett starkt rättssamhälle.....                                      | 12        |
| Försvara demokratin och det öppna samhället .....                  | 14        |
| <b>3. Kunskap gör Sverige starkare .....</b>                       | <b>16</b> |
| Elever ska lära sig mer.....                                       | 17        |
| Alla skolor ska vara bra skolor.....                               | 18        |
| Fler möjligheter att studera vidare.....                           | 20        |
| <b>4. En välfärd som går att lita på.....</b>                      | <b>21</b> |
| En ekonomisk politik som säkrar en stark välfärd.....              | 21        |
| Trygg välfärd genom hela livet.....                                | 23        |
| Respekt för pensionärers arbetsinsats.....                         | 24        |
| Bra vård i hela landet.....  | 25        |
| <b>5. Världens första fossilfria välfärdsland.....</b>             | <b>27</b> |
| Gröna jobb är framtidens jobb.....                                 | 27        |
| En tryggare energiförsörjning med 100 procent förnybar energi..... | 29        |
| Ett förstärkt miljöarbete.....                                     | 29        |
| <b>6. Samarbete för gemensam säkerhet .....</b>                    | <b>30</b> |
| Global utveckling för fred och rättvisa.....                       | 31        |
| En ansvarsfull och solidarisk migrationspolitik.....               | 33        |
| Ett stärkt försvar med fortsatt militär alliansfrihet .....        | 35        |
| Ett rättvist och jämställt Europa för alla, inte bara några .....  | 36        |

# Trygghet i en ny tid

Sverige har en stark ekonomi, men en för svag sammanhållning.

Allt för många i vårt land får inte del av det välstånd som den ekonomiska utvecklingen har skapat. Människor tycker inte att de får tillbaka det de förväntar sig av samhället.

Det är farligt. Sveriges hela framgångssaga bygger på att vi steg för steg blivit ett lite friare, lite jämlikare och lite rikare samhälle. Men sedan 90-talet har Sverige gått igenom flera ekonomiska kriser och i dess spår: en minskande trygghet och växande klyftor.

Nu har vi möjligheten att göra något åt det. Sverige har hög tillväxt och den högsta sysselsättningsgraden i Europa. Sedan den socialdemokratiskt ledda regeringen tillträdde går 150 000 fler till jobbet. I den ekonomiska utvecklingen finns en kraft. Den kraften ska inte gå till skattesänkningar för rika eller en nedmontering av vår gemensamma välfärd – den ska gå till att hålla ihop Sverige.

Därför utvecklar vi den svenska modellen så att vi står starkare inför framtiden. Vi investerar så att du kan utbilda dig om du blir arbetslös, så att skolan du sänder dina barn till ger dem en bra utbildning, så att du kan behålla din trygghet om du blir sjuk och när du blir gammal. Nu byggs bostäder i hög takt. Nu rustar vi och bygger ut järnvägar från norr till söder. Nu attackerar vi segregationen och kriminaliteten i våra storstäder. Nu utvecklar vi service och välfärd i hela landet. Nu stärker vi kulturen och civilsamhället. Nu höjer vi skatten för miljonärerna, och sänker den för pensionärerna. Nu förflyttar vi resurser från storbankerna till skolbankarna. Nu strävar vi både efter att ha de mest högteknologiska företagen, spetsforskning och miljöteknik i den absoluta framkanten och att vara det mest jämställda och jämlika landet i världen. Nu bygger vi Sverige.

Den svenska modellen grundar sig på att alla bidrar. Alla som kan jobba ska jobba – och alla som lever i Sverige ska ta sitt ansvar för vårt lands och sin egen framtid. Vi behöver ta ett gemensamt ansvar för våra barns bildning, för att öka tryggheten på gator och torg, för att motverka hat, rasism och sexism – så att Sverige är öppet för alla. Det är inte upp till någon annan. Det är vi tillsammans som skapar det Sverige vi vill leva i.

Om alla gör sin plikt och kräver sin rätt, så har vi möjlighet att bygga det sammanhållna, hållbara och fria föregångsland i världen, som vi vet att Sverige kan vara.

I denna oroliga tid behöver vi en starkare sammanhållning än någonsin förut. Den går aldrig att skapa genom skattesänkningar, nedskärningar och sänkta löner, eller genom att peka ut syndabockar och att elda på hatet mellan människor. Vi behöver gemensamma investeringar, gemensam ansvarskänsla, och en gemensam tro på ett Sverige som håller ihop.

Under kongressperioden 2017-2021 ska vi utveckla den svenska modellen:

**Vi ska nå EU:s lägsta arbetslöshet.** Skapandet av fler jobb och aktiva insatser mot arbetslösheten går före allt annat. Det är det enskilt viktigaste för att öka jämlikheten. Svensk industri och våra små och medelstora företag ska ha goda villkor. Utbildning och bättre matchning gör att lediga jobb kan tillsättas snabbare. Nyanländas väg in i arbete ska kortas. Så kan Sverige fortsätta gå mot full sysselsättning.

**Vi ska stärka sammanhållningen.** Sverige behöver samlas för att minska klyftorna, bryta segregationen och bekämpa brottsligheten. Människor med olika bakgrund ska mötas i skolan, som grannar och arbetskamrater. Kvinnor och män ska vara jämställda. Alla i vårt land ska ha trygg tillgång till välfärd och service. Hänsyn ska tas till lokala förutsättningar. Så kan vi få ett Sverige som håller ihop.

**Vi ska sätta skolan i första rummet.** Kunskap är vägen till frihet. Alla elever ska mötas av höga förväntningar, skickliga lärare och arbetsro. Vinstjakten ska stoppas, segregationen brytas och resurserna fördelas rättvist. Skolan ska ge alla elever goda förutsättningar att lära. Så kan Sverige få en jämlik skola med världsledande kunskapsresultat.

**Vi ska ha en välfärd som går att lita på.** Med trygghet växer människors frihet. Kvaliteten i välfärden ska öka. Köerna i sjukvården ska kortas. Pensionärernas ekonomi ska förbättras. Resurser till välfärden ska gå till välfärden. Så kan vi få en välfärd som finns när du och din familj behöver den.

**Vi ska gå före för att stoppa klimatförändringarna.** Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland, och verka för ett resolut genomförande av klimatavtalet från Paris och de globala hållbarhetsmålen. Så säkrar vi en framtid för kommande generationer.

**Vi ska aktivt bidra till en tryggare omvärld.** I en orolig tid ska Sverige verka för ett starkare FN och ett handlingskraftigt EU. Vi ska vara pådrivande för att värna asylrätten och ett flyktingmottagande där fler länder tar sitt ansvar. Vi ska vara en stark röst för fattigdomsbekämpning, handel och avspänning. Så kan vi lösa de globala utmaningarna.

Portalmeningarna i vårt partiprogram vägleder oss in i framtiden.

*"Socialdemokratien vill forma ett samhälle grundat på demokratins ideal och alla människors lika värde och lika rätt. Fria och jämlika människor i ett solidariskt samhälle är den demokratiska socialismens mål."*

När vi arbetar tillsammans, sida vid sida, och genomför reformer som ökar jämlikheten, då växer friheten. Så skapar vi trygghet i en ny tid.

# 1. Jobb och tillväxt för framtidstro

Vi socialdemokrater har alltid satt höga mål och genom det förändrat samhället, steg för steg, på ett sätt som många inte trott var möjligt. Vårt mål förblir full sysselsättning och vårt delmål EU:s lägsta arbetslöshet år 2020 ligger fast.

Skälet är enkelt. Att ha ett jobb att gå till gör att du blir en del av en gemenskap där du kan utvecklas och lära nytt. Lönen ger dig en trygg inkomst, möjlighet att leva friare, bestämma själv och planera framåt. När alla som kan arbetar skapas den tillväxt som gör det möjligt att stärka välfärden och ge alla människor chansen att bidra till ett ännu bättre samhälle.

I dag höjs röster för att Sverige ska sänka ambitionerna, att jobb målet är omöjligt att nå, att vi måste försämra arbetsvillkoren och sänka lönerna. Vi socialdemokrater säger precis tvärtom. Vi ger aldrig upp om jobben. Vi står upp för kollektivavtalsenliga löner och villkor. För vi vet att det enda sättet att upprätthålla den svenska modellen och vårt välstånd är att vi konkurrerar med att ligga långt fram, att förnya oss och ta fram morgondagens varor och tjänster. Det kräver bra arbetsvillkor som gör att de anställda tar ansvar och bidrar med kreativitet och egna initiativ. Det ökar produktiviteten och skapar reallöneökningar som ger en stabil privat konsumtion. Det skruvar konkurrenskraft och levnadsvillkor uppåt.

Den svenska modellen levererar inte bara ett jämlikt samhälle med hög levnadsstandard. Den ger oss även styrka i den tilltagande globala konkurrensen.

## Jobb i hela landet

Fler jobb behövs i hela Sverige. Vi vill stimulera den regionala tillväxten och investera i service, utbildning, infrastruktur och bostäder. Hela Sverige ska leva.

Många upplever i dag att verksamheter som varit självklara försvinner från orten, att delar av Sverige glöms bort. Det är nedslitna förorter där trångboddheten ökar och många unga börjar vuxenlivet i arbetslöshet. Det är små orter där affärerna stänger, vårdcentraler läggs ned och flyttar, där gräset börjar växa på övergivna mackar.

Statlig närvaro är betydelsefull för den lokala utvecklingskraften. Samordning och digitalisering i våra myndigheter är viktigt. Vi ska ha effektiva myndigheter. Men relationen mellan myndigheter och invånare kan inte enbart vila på digitala lösningar och enstaka brev. Möjligheten att mötas öga mot öga måste också finnas.

Digitaliseringen gör att allt fler kan arbeta hemma, få vård i hemmet och studera på distans. Den förbättrar tillgången på samhällsservice i takt med att e-tjänster byggs ut. Men det i sin tur ställer krav på tillgång på fungerande och snabb uppkoppling. Pålitliga och effektiva kommunikationer är helt avgörande för fler dynamiska arbetsmarknadsregioner som gör

det möjligt att bo på landet och jobba på annan ort eller i en kranskommun och pendla till innerstan.

Bostadsbristen är akut, inte minst bland unga, och behovet av bostäder ökar nu ytterligare när befolkningen växer snabbt. Den hämmar tillväxten i hela landet, inte minst i storstäderna. Det finns bara en lösning på det här problemet: Bygg mer! Det ska vara möjligt att leva och bo både i städer och på landsbygd, men också flytta för att studera eller ta ett nytt jobb. För att förbättra möjligheterna till nybyggnation i hela landet så ses de statliga kreditgarantierna och förutsättningarna för avskrivningar och nedskrivningar över.

Vid förra kongressen beslutade vi att genomföra en byggoffensiv och bygga minst 250 000 nya bostäder fram till 2020 och därefter i genomsnitt 45 000 bostäder om året fram till 2030. Den offensiven är inledd. Förra året påbörjades 64 000 nya bostäder. I utvecklandet av framtidens bostadsområden har forskningen en nyckelroll. Hållbarhet ska vara ett ledord när bostadsbristen byggs bort.

Vi vill se fler hyresrätter, bra bostäder för äldre, studentbostäder, klimatsmarta hus genom en ökad andel trähusbyggnation, blandade bostadsområden med både villor, radhus och flerfamiljshus som bryter den växande bostadssegregationen. Bostadsbristen är ett samhällsproblem som ska bekämpas. Många har i dag inte råd att efterfråga det som byggs eller de bostäder som finns tillgängliga. För att fler ska ha råd med även en nybyggd bostad måste stat och kommuner ta ett gemensamt ansvar. Allmännyttan ska användas. Den är kommunernas viktigaste verktyg för att klara bostadsförsörjningsansvaret.

**Den svenska modellen ska utvecklas så att Sverige håller ihop. Vi kommer att prioritera:**

**Att fortsätta byggoffensiven.** Vi ska minska kostnaderna och öka investeringarna i bostadssektorn. Byggprocessen ska bli enklare och snabbare. Tiden för att handlägga överklaganden av detaljplaner ska kortas. Staten bör se över antalet riksintressen och ta ett ökat ansvar för att balansera olika intressen mot varandra. Tydliga krav ska finnas på alla kommuner att bidra till att minska bostadsbristen.

**Bättre kommunikationer.** Kraftfulla förstärkningar av drift och underhåll av järnvägen ska göras, liksom insatser för ett välfungerande vägnät, sjöfart och flyg. Hamnarnas roll ska utvecklas. Viktiga godsstråk och järnvägssatsningar, som knyter samman regioner i hela landet, ska prioriteras. Arbetet med nya stambanor för höghastighetståg och Norrbotniabanan, som en del av den bottniska korridoren, ska påbörjas, liksom planeringen av den regionala kollektivtrafiken för att upprätta goda anslutningar till de nya stationerna. Fortsatt kraftfull utbyggnad av fasta och mobila kommunikationsnät med hög kapacitet ska ske. År 2025 bör hela Sverige ha tillgång till snabbt bredband.

**Decentralisering för fler jobb och ökad tillväxt.** För att ta till vara utvecklingskraften i hela Sverige ska närings- och arbetsmarknadspolitiken anpassas mer efter regionala

förhållanden. De regionala kompetensplattformarna, där arbetsmarknadens parter spelar en viktig roll, ska få ökat inflytande över resurserna. Stödet till företag för att öka sin export ska vara tillgängligt i hela landet. Fortsatta satsningar på högskolor och olika former av lärcentrum ska göras. Det statliga servicen ska utvecklas och myndigheter ska vara närvarande i hela landet. Samhällskontraktet mellan medborgare och det allmänna i form av stat, kommuner och landsting måste stärkas.

## Smart industri och växande småföretag

Industrin är Sveriges tillväxtmotor. Grunden för den svenska modellen, det som byggt och fortfarande bygger Sveriges tillväxt och välstånd är framgångsrika industriföretag. Tillsammans med de industrinära tjänsteföretagen står den för en miljon jobb och för större delen av vår export.

Men detta förstår inte högern. Den borgerliga regeringen agerade därför för passivt under finanskrisen med resultatet att många konkurrenskraftiga industriföretag gick under och många tiotusentals högproduktiva jobb gick förlorade. Vi socialdemokrater vill utveckla och underlätta för industrin i den snabba omställningstakt som präglar vår tid. I samarbete med arbetsmarknadens parter vill vi göra det svenska systemet för korttidsarbete under produktionsnedgångar mer konkurrenskraftigt.

Vi ser att industrins innovationskraft också står för viktig förnyelse och utveckling som är helt nödvändig för att klara både klimatförändringarna och en åldrande befolkning. Svensk industri är ofta långt framme i miljöarbete och pådrivande för en mer hållbar produktion. Nu utvecklas till exempel ny teknik för att i framtiden kunna producera stål utan koldioxidutsläpp. De gröna näringarna bistår med nya material, produkter och förnybara bränslen. Informations- och kommunikationsföretag gör det uppkopplade, smarta, resurseffektiva samhället möjligt. Besöksnäringen är vår nya basnäring och den växer snabbt i alla delar av Sverige. För att näringen ska fortsätta att utvecklas hållbart krävs insatser inom bland annat digitalisering, marknadsföring, kompetensförsörjning och trafikutbud. Vi ska ligga i framkant, utveckla produkter och tjänster som världen efterfrågar, som lockar turister och investeringar till Sverige.

Fyra av fem nya jobb skapas i dag i små- och medelstora företag. Det finns en kraft hos alla de entreprenörer som tror på sin idé och vågar satsa på att starta ett företag som Sverige behöver. Vi vill skapa de bästa förutsättningarna för Sveriges företagare. Vi vill se fler små företag som utvecklas, växer och anställer fler.

Sverige ska konkurrera med kunskap och kvalitet, inte låga löner. För ett starkare företagsklimat krävs en samlad politik för företag i olika faser som ett företag går igenom. Kompetensförsörjning och bättre matchning är avgörande för att fler företag ska kunna expandera. Sveriges företagare behöver ligga i världstoppen för digitaliseringen för att stärka sin konkurrenskraft. Vi socialdemokrater vill se jämställda bolagsstyrelser.

Den svenska modellen ska utvecklas för fler och växande företag. Vi kommer att prioritera:

**Världsledande industriproduktion i Sverige.** Det ska vara attraktivt att behålla och utveckla produktion i Sverige och vi vill att fler företag ska välja att flytta hem produktion. Internationellt konkurrenskraftiga forsknings- och innovationsmiljöer ska finnas på flera ställen i landet för att locka utländska investeringar till Sverige.

**Att driva på för digitalisering.** Vi vill bygga ut satsningen på rådgivning inom digitalisering för små och medelstora företag så att alla företag kan ta steget in i framtiden. Tempot i den digitala omställningen av det offentliga Sverige ska öka.

**Enklare att driva företag.** Det ska bli billigare för fler företag att göra sin första anställning. Betalningstiderna mellan stora och små företag ska kortas. Trygghetssystemen ska fungera så att också egenföretagare, småföretagare och människor som kliver in och ut ur företagrollen kan känna samma trygghet som andra. Finansieringen av växande företag ska förbättras.

## Alla som kan jobba ska jobba

Arbete bygger vårt lands välstånd och är avgörande för människors frihet. Alla behövs och alla kan bidra till samhällets utveckling. Därför är kampen för full sysselsättning vår främsta uppgift.

Vi socialdemokrater slåss för rätten till kollektivavtalsenliga löner och villkor. Det är den svenska modellen. Företag ska växa för att de har bra produkter och tjänster – inte genom att sänka löner, försämra arbetsförhållandena eller strunta i säkerheten på arbetsplatsen. Vi säger nej till högerns förslag att försämra villkoren och sänka lönerna på arbetsmarknaden som ett sätt att bekämpa arbetslösheten.

Samtidigt som många känner att de inte får arbeta så mycket som de vill utan begränsas av ofrivillig deltid och osäkra anställningar, så arbetar andra alldeles för mycket. Det som inte hunnits med under dagen görs vid datorn när barnen somnat. E-posten plingar i telefonen på nattduksbordet. Det ökar stressen och pressen. Därför måste arbetslivet utvecklas så att det är hållbart för både kvinnor och män, unga och gamla. Ingen ska bli utnyttjad, sjuk eller utsliten. Goda villkor, makt och inflytande över det egna arbetet är grundläggande. Det ska löna sig att arbeta och det ska gå att leva på sin lön.

Arbetsmarknaden förändras snabbt. För att fler ska jobba måste människor vara beredda att byta jobb och utbilda sig för att kunna ta de jobb som finns. Vi socialdemokrater står för både rätt och plikt i jobbpolitiken. Vi har skapat fler vägar till jobb och utbildning, bättre matchning och ett starkare arbetsmiljöarbete. Vi har avskaffat dyra och ineffektiva insatser och ersatt dem med att göra det billigare att anställa dem som har svårt att få sitt första jobb. 90-dagarsgarantin genomförs och allt fler unga går nu från arbetslöshet till jobb eller studier. Vårt löfte står fast: Ingen ung ska fastna i långtidsarbetslöshet.



De senaste årens många asylsökande gör att vårt jobbområde nu kräver större insatser för att kunna nås. Över 100 000 nyanlända ska ut på arbetsmarknaden fram till och med 2020. En del har lång utbildning och yrkeserfarenhet i bagaget, andra har kort eller ingen utbildning. Det kommer att kräva mer utbildning, mer effektiv språkträning redan från asylprocessens början, bättre matchning och validering av nyanländas kunskaper. Med rätt insatser kan de många nyanlända bidra till att klara framtida arbetskraftsbehov.

Svensk ekonomi drivs av en ökad produktivitet. Vi möter framtiden med nya innovationer, mer utbildning och snabb omställning. Samtidigt måste vägen in på arbetsmarknaden förenklas för att fler ska få jobb och klara sin försörjning. Nästan oavsett arbetsplats så har arbetsuppgifter rationaliserats bort och i många fall lagts på yrkeskategorier som det i dag råder stor brist på. Fler av dem som har svårt att få jobb ska kunna anställas, till exempel på extratjänster, för att avlasta befintlig personal med arbetsuppgifter som i dag inte hinns med. Det gäller offentlig, ideell och privat sektor.

**Den svenska modellen ska utvecklas så att fler jobbar och mår bra på jobbet. Vi kommer att prioritera:**

**Bra arbetsvillkor och kollektivavtalsenliga löner.** Facket ska kunna kräva kollektivavtal för företag som verkar i Sverige. Svenska löner och villkor ska gälla i Sverige. Vid offentliga upphandlingar ska krav ställas på villkor enligt svenska kollektivavtal. Vi vill avskaffa allmän visstid.

**Trygg anställning och trygg omställning.** Arbetslöshetsförsäkringen ska fungera som en omställningsförsäkring. Det är viktigt att fler går med i försäkringen och att det blir billigare att vara med. Det nationella avtalet mellan Kommunal och Sveriges kommuner och landsting, SKL, för att göra heltid till norm, ska genomföras i alla kommuner och landsting. Tillsvideareanställning på heltid ska vara norm på hela arbetsmarknaden. Vi vill att det skydd arbetstagare har mot uppsägningar ska gälla även när arbetsgivare avser att minska antalet timmar på anställningskontraktet. De arbetsrelaterade sjukskrivningarna ska förebyggas genom mer resurser till arbetsmiljöarbete och arbetslivsforskning. Arbetsgivarens ansvar för en god arbetsmiljö och tidiga rehabiliterande insatser ska stärkas.

**Fler vägar till jobb.** För att klara kompetensförsörjningen i Sverige krävs fler utbildningsplatser i bristyrken och fler karriärvägar. Alla som är arbetslösa ska erbjudas validering och utbildning för att kunna bli anställningsbara. Samtidigt ska individen vara skyldig att utbilda sig. Olika former av subventionerade anställningar som nystartsjobb, extratjänster och beredskapsjobb är en språngbräda för den som har svårt att få jobb. De ska byggas ut för att svara mot det ökade behovet av enklare vägar in på arbetsmarknaden. Vi vill se fler broar mellan arbetsgivare och personer med anställningsstöd så att det blir enklare att anställa också för privata arbetsgivare. Fler personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga ska ges möjlighet att jobba, till exempel genom arbetsintegrerande sociala företag.

## 2. Sammanhållning för ökad trygghet

Trygghet skapas av sammanhållning och tillit mellan oss människor. Den växer med ökad jämlikhet och rättvisa. Men under de senaste decennierna har utvecklingen gått åt fel håll. Vi ser större skillnader mellan de som har lång och kort utbildning, fattiga och rika, äldre och unga, innerstad och förorter, stad och landsbygd.

Till detta kommer den största globala flyktingkrisen sedan andra världskriget som gör att Sverige samtidigt står inför den största integrationsutmaningen någonsin. Det kräver större insatser än tidigare. Det kräver hårdare arbete för att minska de klyftor som hindrar människor från att växa och utvecklas, de orättvisor som är ett hot mot demokratin, mot välstånd, trygghet och tillväxt för alla.

För att vända utvecklingen krävs nu att vi gör breda investeringar i utbildning och arbete så att rättvisan ökar. Vi stärker arbetet för att alla barn ska ha goda uppväxtvillkor genom en bra generell välfärd som utjämnar skillnader. Det är i längden det allra bästa sättet för att öka tryggheten. Men det behövs också riktade reformer som minskar utslagning och kriminalitet, och som stärker de värderingar om jämlikhet och gemenskap som vi vill ska prägla vårt land.

### Tillsammans för att bryta segregationen

Vi socialdemokrater kämpar för ett samhälle där alla får chansen, där din bakgrund inte avgör din framtid. Vi gör det för att det är rätt, för att alla människor är lika mycket värda, men också för att det är smart. Det rättvisa samhället är också det starka samhället.

Var man växer upp och bor har i dag stor påverkan på ens framtida inkomst, hälsa och välmående. Den borgerliga regeringen prioriterade stora orättvisa skattesänkningar, lät arbetslösheten, bostadsbristen och skillnaderna mellan skolor öka. Efter åtta år med borgerlig politik blev utmaningarna akuta. Därför har vi socialdemokrater bytt riktning på svensk politik. Vi har ersatt skattesänkningar med stora investeringar för fler jobb, en bättre skola och starkare välfärd. Det arbetet ska fortsätta.

Regeringen har lanserat ett reformprogram för att minska segregationen som ska jobba långsiktigt fram till år 2025. Det bygger på bred samverkan mellan kommuner, civilsamhälle, myndigheter och forskare. Det är slut med korta, enstaka projekt. Nu krävs att de grundläggande strukturerna som orsakar segregation bryts.

Det här uppdraget är viktigare än någonsin eftersom segregationen riskerar att öka kommande år. Under perioden 2012-2015 tog Sverige emot ungefär 340 000 asylsökande. Det ska vi vara stolta över. Alla kommer inte att stanna, men många har fått och kommer att få uppehållstillstånd. Inget annat land i OECD har någonsin haft ett så högt mottagande per capita. Det ställer oss inför stora möjligheter, men också utmaningar under en lång tid framöver. Många med kort utbildning, som står långt från arbetsmarknaden koncentreras

till vissa bostadsområden, vilket ökar segregationen. Därför ska vi jobba för en bostadspolitik som integrerar, en utbildningspolitik för ökad jämlikhet och en arbetsmarknad som tar tillvara allas kompetens och ett levande föreningsliv som bygger sociala kontaktnät.

Ett samhälle med hög arbetslöshet kommer alltid ha svårt att hålla ihop. I dag är sysselsättningen i socialt utsatta områden betydligt lägre än i riket som helhet, särskilt låg är den bland utrikesfödda kvinnor. För att pressa tillbaka arbetslösheten kommer det att krävas utbildningsinsatser, mer språkundervisning, bättre och snabbare validering av tidigare yrkeserfarenheter och utbildning. Det behövs också enklare vägar in på arbetsmarknaden. Skillnaden i sysselsättningsgrad mellan inrikes- och utrikesfödda ska minska.

Många barn och unga som nyligen kommit till Sverige ska välkomnas till skolan och få möjlighet att uppnå kunskapsmålen som alla andra, utan att undervisningen försämras för de som redan går i skolan. En helt avgörande faktor för att vi ska lyckas både med jobb, skola och bostäder är att alla kommuner är med och delar på ansvaret.

Tiggeri är aldrig en väg ur fattigdom. Tillsammans måste vi motverka tiggeriet och dess orsaker. Vi socialdemokrater har i över 100 år kämpat för att riva de strukturer som tvingar människor att stå med mössan i hand utlämnade till enskilda välgörare och istället byggt ett samhälle där alla får samma möjligheter. I dagens globaliserade värld måste den politiska kampen föras vidare i EU. Rätten till utbildning, en grundtrygghet vid sjukdom eller arbetslöshet, möjlighet att försörja sig ska gälla i alla EU-länder och för alla landets invånare.

Vi kommer inte att passivt se på när tiggeri och hemlöshet normaliseras. Flera insatser behöver genomföras för att få bort den utsatthet som tiggeri innebär. Vi behöver både verka för att de som i dag tigger erbjuds ett alternativ i hemlandet samt skärpa och tydliggöra lagar och regler i Sverige.

Vi vill förbjuda människor att tjäna pengar på andras tiggeri. Möjligheten att avhysa otillåtna bosättningar behöver bli bättre, samtidigt som de som är på plats måste behandlas rättssäkert och med hänsyn till sin situation. Vi vill göra en översyn av ordningslagen – samma regler behöver gälla i alla kommuner. Antiziganism får aldrig accepteras. För att skapa möjlighet till arbete och utbildning för de utsatta EU-medborgare som i dag tigger vill vi förstärka de avtal som den socialdemokratiskt ledda regeringen har ingått med Rumänien och Bulgarien, samt genom att initiera en bred samverkan mellan kommuner och ideella organisationer.

Den svenska modellen ska utvecklas för att bryta segregationen i Sverige. Vi kommer att prioritera:

**Att korta vägen till jobb.** Svenskundervisning, validering av studier, kompetens och yrkeserfarenhet ska tidigareläggas. Vuxenutbildningen är en avgörande faktor för lyckad integration. Fler möjligheter att börja jobba behövs för äldre med kort eller ingen utbildning. Hinder för kvinnor att börja jobba ska tas bort. Samhället ska förbättra möjligheterna för, men också öka förväntningarna på att alla arbetslösa mer aktivt ska göra sig anställningsbara.

**Mer resurser till skolor med tuffast förutsättningar.** Extra stora insatser krävs för att alla barn och unga ska få lika möjlighet att klara kunskapsmålen i skolan. Vi vill att allmän förskola införs från två års ålder och att mer resurser går till förskolor och skolor i socialt utsatta områden. Insatser krävs för att elever med de svåraste förutsättningarna får möta de skickligaste lärarna. Vi vill utreda hur fler skolor ska ta ansvar för introduktion av nyanlända elever eftersom forskning visar att andelen nyanlända elever har en stor påverkan på kunskapsresultatet. För nyanlända elever i äldre åldrar behöver språkinstruktionen stärkas.

**En social bostadspolitik och delat ansvar för nyanlända.** Fler bostäder behövs. Både upplåtelse- och boendeformer ska blandas. Miljonprogrammen ska rustas upp och trångboddheten minska. Lagen om eget boende ska ersättas med ett nytt system som motverkar segregation och gynnar integration. En avveckling av dagens EBO ska ske. I ett första steg vill vi se över möjligheten att villkora ersättningen för eget boende med att bostaden ska uppfylla vissa grundläggande krav vad gäller till exempel storlek och funktion.

## Ett starkt rättssamhälle

Brottsligheten och otryggheten det leder till utgör ett hot mot hela det demokratiska samhället och ska bekämpas med alla medel. Socialdemokratin kommer att stå i första ledet i den kampen.

Det är när tron på framtiden går förlorad, när inget längre står på spel, som gängen och våldet blir ett alternativ. Vi ska bekämpa brotten, men också brottens orsaker. Det effektivaste sättet att hindra unga människor att välja kriminalitet är att erbjuda något som är bättre: en bra utbildning, något meningsfullt att göra på fritiden, ett första jobb, möjlighet att flytta hemifrån.

Gängbrottslighet, vapenbrott och det dödliga våldet är fullständigt oacceptabelt. Att barn faller offer för dödligt våld, kvinnor känner otrygghet i sitt eget bostadsområde och unga lockas till kriminella miljöer kräver handlingskraft.

Vi vägrar acceptera framväxten av ett rädslans Sverige.

Kriminalitet föds ur ojämlikhet, otrygghet och missbruk. En framgångsrik brottsbekämpning förutsätter tidiga förebyggande insatser och hela samhällets engagemang. Kommuner ska ha ett aktivt brottsförebyggande arbete. Särskilt viktigt är att prioritera tidiga insatser riktade till barn och ungdomar som ligger i riskzonen för att dras in i kriminalitet och drogberoende. Socialdemokratisk politik ska ge alla en möjlighet att välja ett liv utan kriminalitet. Utbildning, missbruksvård och avhoppbarverksamhet ska alltid finnas som en öppen dörr för den som hamnat snett. Rättsväsendets åtgärder mot brottsligheten ska kombineras med satsningar på brottsförebyggande arbete och återanpassning av tidigare dömda.

Rättssamhället ska alltid reagera kraftfullt mot brottslighet. Genom de påföljder ett brott får demonstrerar vi våra värderingar och befäster vad som är rätt och fel. Den som begår brott ska räkna med kännbara straff. Kriminalvården ska fortsätta att utvecklas. De som lämnar en kriminalvårdsanstalt ska vara bättre rustade att ha ett liv utan kriminalitet och droger. Ungdomar som hamnat i kriminalitet behöver en väg ut från miljöer som förvärrar deras problem. Mäns våld mot kvinnor orsakar död och oerhört lidande. Det är fullständigt oacceptabelt. Därför har Socialdemokraterna en nollvision för mäns våld mot kvinnor. Kvinnors säkerhet ska öka – både i hemmen och i det offentliga rummet. Samhället ska aldrig stå passivt medan det pågår drogförsäljning och människor får sätta livet till i kriminella uppgörelser. Helt avgörande är en polismyndighet som förhindrar och löser fler brott.

De senaste åren har vi bevittnat fasansfulla terrordåd – på Utøya, i Köpenhamn, Bryssel, Paris, Berlin. Nu har det fruktansvärda också drabbat Sverige. Samhället ska agera hårt mot de som stödjer terrorism vare sig det är i Sverige eller utomlands. En rad åtgärder har vidtagits sedan 2014. Det är numera olagligt att resa till en konfliktzon i terrorismsyfte. Reglerna har skärpts för att ansöka om och hämta ut svenska pass. Alla kommuner ska aktivt arbeta mot våldsbejakande extremism. Sveriges beredskap att förhindra terrordåd ska vara hög. Ytterligare åtgärder kommer att behövas.

**Den svenska modellen ska utvecklas så att Sverige blir ett tryggt land för alla. Vi kommer att prioritera:**

**Kampen mot gängkriminalitet.** Arbetet för att stoppa rekryteringen till gängen ska kraftigt förstärkas. Straffen för vapenbrott och grova våldsbrott ska vara kännbara och den lagstiftning som försvårar för den organiserade brottsligheten ska skärpas. Särskilda åtgärder ska riktas mot unga förövare. Det behövs mer sociala åtgärder riktade mot ungdomar i riskzonen och deras familjer. Öppna sociala insatser är viktiga, men det behövs också fler omhändertaganden enligt Lagen om vård av unga (LVU) när det gäller de mest brottsaktiva ungdomarna. Vi vill se ytterligare satsningar på fritidsaktiviteter och idrottsföreningar i socialt utsatta områden.

**Fler poliser där de behövs bäst.** Alla invånare, var de än bor i landet, ska kunna förvänta sig en tillgänglig, närvarande och effektiv polis. Det ska finnas en god förmåga hos polisen

att utreda de brott som begås och brottsoffer ska få ett bra bemötande. Vi ska ha en hög polis närvaro i de socialt mest utsatta områdena. Riktade insatser för att bekämpa narkotikahandel och organiserad brottslighet behövs. Vårt mål är 10 000 fler anställda i Polisen till år 2024. Polishögskolan ska byggas ut.

**Kraftfulla insatser mot mäns våld mot kvinnor.** Mer fokus ska läggas på förebyggande arbete. Stödet till barn som upplever våld ska förbättras. Drabbade kvinnor ska få stöd, skydd och hjälp att gå igenom en hel rättsprocess samt hjälp till stadigvarande boende. Fler gärningsmän ska ställas inför rätta. Sexuell exploatering och sex som inte sker frivilligt är övergrepp och ska avspeglas i sexualbrottslagstiftningen. Vi vill öka skyddet mot tvångsäktenskap och barnäktenskap. Fler hedersbrott ska upptäckas och straffen skärpas.

## Försvara demokratin och det öppna samhället

Varje människa är unik – och samtidigt är människovärdet lika och okränkbart. Som socialdemokrater kommer vi i alla sammanhang att försvara demokratin, de mänskliga rättigheterna och det öppna samhället. Vår rörelse är en frihetsrörelse på demokratins grund. Vi viker aldrig från våra progressiva värderingar.

När röster höjs för att dela upp människor i 'vi' och 'dom' står vi socialdemokrater upp för alla människors lika värde och rätt. Att försvara demokratiska värderingar innebär att alltid stå upp för dem och inte att ge vika om meningsskiljaktigheter eller kulturkrockar uppstår. Jämlikhet och jämställdhet ska öka i Sverige, inte minska. Det offentliga rummet ska värnas mot hat och hot. Diskriminering på grund av kön, könsidentitet, etnisk tillhörighet, religion, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder ska motarbetas.

Fri och öppen åsiktsbildning är helt avgörande i samhällsbygget. Den egna reflektionen och bildningen är grundläggande för att demokratin ska fungera. Ett starkt och levande civilsamhälle bygger demokratins styrka. Folkbildning är en viktig del av det livslånga lärandet. Studieförbund och folkhögskolor ökar människors möjligheter till kunskap och demokratiskt inflytande. Samtidigt som vi måste finna nya stigar i det offentliga rummet vill vi peka på biblioteken som en viktig mötesplats.

Allt färre runtom i världen får del av fria och öppna medier och allt färre även i Sverige tar del av oberoende journalistik. Medielandskapets pågående förändring medför att den lokala journalistiken monteras ned. Det är oroväckande.

Samtidigt innebär den digitala omställningen oändliga möjligheter för en frihetsrörelse som socialdemokratin. Fler kan uttrycka sig och göra sin röst hörd. Tillgängligheten ökar. Det egna skapandet av en text eller film ligger bara några knapptryck bort. Omstöpnings av medier och teknik ger vårt land enorma möjligheter. Men det är en möjlighet som måste förvaltas väl, annars kan den lika väl missbrukas och användas av destruktiva krafter. Hot mot journalister och politiska företrädare är också ett hot mot demokratin som inte kan accepteras.

Verklig kunskap handlar inte bara om tillgång till information, utan lika mycket om förmåga att tolka den. Hat, filterbubblor, påverkansoperationer och desinformation via nätet hämmar den digitala omställningens potential för den fria åsiktsbildningen. Att kvinnor och unga drabbas hårdare än andra är ett allvarligt demokratiskt problem.

Ett välfinansierat, oberoende public service är avgörande för demokratin och yttrandefriheten. Nya digitala möjligheter bör kombineras med utveckling av det redaktionella materialet. Oavsett om det som skrivs, sägs eller framförs på analoga eller digitala plattformar, behövs närvaro av oberoende journalistik.

Omställningen av våra medievanor skapar möjligheter. Vi socialdemokrater kommer aldrig acceptera ett samhälle där ojämlik tillgång till kunskap, åsiktsfrihet eller kultur råder. Individens kunskapsresa är vår uppgift och en förutsättning för ett fungerande kunskapssamhälle och en stark demokrati.

Människor ska vara delaktiga och ta gemensamt ansvar för samhällets utveckling – inte som kunder eller konsumenter, utan som samhällsmedborgare. Föreningslivet och folkrörelsearbetet, med idrottsrörelsen, studieförbunden och frivilligorganisationerna i spetsen, är avgörande för att skapa mötesplatser över klassgränser och stärka demokratiska värderingar.

Demokratin börjar i vardagens gemenskap. Därför är kultur ett redskap för samhällets utveckling och vår gemensamma välfärd. Kulturens ställning är ett mått på samhällets värdighet. I detta arbete har den idéburna folkbildningen en central roll.

Kulturen tillför människan unika värden, ger perspektiv på och förståelse för det egna livet och omvärlden. På så sätt bidrar kulturen till både individers och samhällets utveckling. Därför är det professionella kulturlivet, de utövande konstnärerna, civilsamhället och de statliga kulturinstitutionerna så viktiga. Och därför ska vi ha en stark statlig kulturpolitik i Sverige som ser till att alla kan delta i och ta del av kultur, i hela landet.

Att förstå omvärlden är i dag viktigare än någonsin för att ge inspiration och vägledning. Individens starka förmåga till egen reflektion för att orientera sig i vår värld är nödvändig liksom vårt behov att möta andra. Mångfalden i alla olika kulturyttringar liksom det mångkulturella perspektivet bidrar till ett levande kulturliv. Det är genom den gemensamma upplevelsen som vi skapar samhörighet och gemenskap runt om i vårt land.

**Den svenska modellen ska utvecklas så att öppenhet och demokrati värnas. Vi kommer att prioritera:**

**Att stå upp för våra progressiva värderingar.** Vi är ett feministiskt parti. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och rättigheter på alla livets områden. Män och kvinnor är och ska behandlas som jämlikar. Offentliga medel ska aldrig gå till organisationer som kränker mänskliga rättigheter eller undergräver demokratin. Skolans demokratiska uppdrag

får aldrig ifrågasättas. Barns rätt till kunskap och undervisning som utgår från en demokratisk värdegrund ska alltid stå i centrum.

**En offensiv mediapolitik.** Hela landet ska ha tillgång till oberoende journalistisk. Vi vill att public service ska vara starkt i hela Sverige. Den digitala utvecklingen ska gå hand i hand med ett moderniserat presstöd som garanterar en långsiktig och ansvarsfull omställning till nya plattformar. Att finna former för omställning av presstödet är nödvändigt. Nya medieformer ska bejakas. Vi vill se ett ökat publicistiskt ansvar för innehållet även på sociala medieplattformar. Insatserna för att motverka hat och hot på digitala plattformar ska stärkas. Polisens arbete för att stoppa brottslighet på internet ska öka. Vi ska ha ett modernt straffrättsligt skydd mot näthat.

**En ny kultur- och folkbildningsatsning.** Socialdemokratin vill skapa ett kunskapssamhälle, byggt på både bildning och utbildning. Det är nödvändigt med ett digitalt kunskapslyft, liksom ett handlingsprogram mot faktaresistens. Alla medborgare behöver möjligheter att öka sin förmåga till källkritik och medie- och informationskunnighet. Kulturen omgärdas av sociala trösklar som det är av största vikt att samhället bidrar till att sänka. Därför vill vi socialdemokrater att alla barn och unga ska ges möjligheter att uppleva och utöva kultur i olika former. Vi vill verka för fler fysiska mötesplatser, framför allt i våra förorter. Fri entré-reformen byggs ut på sikt till att omfatta även regionala institutioner. Vår kultursyn och kulturpolitik ska manifesteras i ett program inför valet 2018.

### 3. Kunskap gör Sverige starkare

Den svenska skolan ska vara ett flaggskepp i vårt samhällsbygge. Genom skolans kompensatoriska uppdrag ska alla barn och unga ges de bästa förutsättningarna för att lära sig. Vi ska tro på barnen, så att de vågar tro på sig själva, visa dem att övning ger färdighet, att med stöd kan man ta sig igenom svårigheter – en komplicerad text eller ett till synes omöjligt mattetal. Det ska vi hjälpas åt med: stat, kommuner, skolledare, lärare, elever och föräldrar.

Eleverna ska lära sig mer och alla skolor ska vara bra. Vi ska bryta den utveckling som gör att barn allt mer sorteras i olika skolor, utifrån föräldrarnas inkomster och utbildningsbakgrund. Marknadsmekanismerna i skolsystemet behöver kraftigt begränsas och vinstjakten i skolan stoppas. Tillsammans ska staten och kommunerna ta ett större ansvar för att höja resultaten i skolan.

Fler ska ha möjlighet att studera på yrkeshögskola, högskola och universitet. Möjligheterna att utvecklas genom hela yrkeslivet ska förbättras. Det ska vara möjligt att bilda och utbilda sig, studera vidare, byta karriär och fortbilda sig i hela landet. Så möter vi den arbetskraftsbrist som bransch efter bransch larmar om.



I den globala konkurrensen ska Sverige delta med de smartaste idéerna, de mest spännande innovationerna och de effektivaste lösningarna. Vi ska konkurrera med kunskap, kompetens och snabb omställning på arbetsmarknaden – inte låga löner.

## Elever ska lära sig mer

Få saker är så roligt som att möta ett barn på väg till skolan för första gången. Den glädjen, förväntan och nyfikenheten, men också pirret och nervositeten, som varje barn känner den dagen – allt det är vårt att förvalta.

Skolans uppgift är att möta denna nyfikenhet med en aldrig sinande ström av kunskap och kreativitet, från förskolan ända upp genom gymnasiet. Mitt i detta uppdrag står lärarna. De har ett av världens viktigaste jobb och med rätt förutsättningar också ett av de allra roligaste.

Lärare ska värderas högt och de ska mötas med respekt för sitt yrkeskunnande. De ska få den bästa utbildningen. De ska ha examen, undervisa i de ämnen som de är behöriga i och belönas för att de har ett av de viktigaste jobben i samhället – att fostra våra barn till att bli kunniga, demokratiska och självständiga medborgare. Vi ställer höga krav på lärarna för det är professionen som ska driva utvecklingen av skolan. Experiment ska ersättas av långsiktigt hållbara reformer som vilar på forskning och evidens.

Förskolan är starten för det livslånga lärandet. Forskningen visar att hjälpa barn tidigt, i förskolan och lågstadiet, ökar möjligheten för dem att nå kunskapsmålen också senare i grundskolan. Mindre klasser i lågstadiet och barngrupper i förskolan underlättar för lärarna att upptäcka detta i god tid. Det blir mer tid mellan lärare och elev. Fler speciallärare och specialpedagoger kan ge varje elev rätt stöd. Det behövs också mer insatser för att möta barn och unga som är skoltrötta och där motivationen brister. Fysisk aktivitet stärker lärande och elevers hälsa.

Skolan ska vara en bra plats för lärande – kreativt och i rörelse vissa stunder, tyst och lugnt för det mesta. Elever ska känna respekt för sin lärare och för varandra. Föräldrar, lärare, skolledare och annan skolpersonal behöver ta ett gemensamt ansvar tillsammans med eleverna för ett gott bemötande i skolan. Alla elever ska känna sig trygga. Det ska råda nolltolerans mot mobbning.

Kunskap ska sättas i första rummet. Höga förväntningar och tro på att alla kan lyckas ska möta eleverna varje dag. Bra studieresultat kommer av hårt arbete och lust att lära. Det behövs mer tid för lärande under skoldagen, men också på fritidshem. Läsande, lek och lärande ska stimuleras och möjligheterna till läxhjälp, extrastöd och elevhälsa öka. Vi vill att både idrotts- och estetiska aktiviteter ska kunna ske i samarbete mellan fritidshem och föreningsliv.

Att ha en gymnasieutbildning har i det närmaste blivit en förutsättning för att få jobb. Studie- och yrkesvägledning måste stärkas i hela skolan. Vi vill bryta den könssegregerade

arbetsmarknaden genom att aktivt arbeta för att bryta invanda könsroller. Yrkesprogrammets status behöver förbättras, bland annat genom att knytas närmare arbetslivet. De studieförberedande programmen ska ge goda kunskaper som rustar unga väl för att klara en avancerad universitetsutbildning.

**Den svenska modellen ska utvecklas med en jämlik kunskapsskola. Vi kommer att prioritera:**

**Ökat fokus på kunskap.** Tidiga insatser ska präglade skolan genom att stöd sätts in redan i förskolan och i lågstadiet. Fritidshem ska utvecklas med målet att inrymma både extrastöd, läxläsning och fritidsaktiviteter. Vi vill öka undervisningstiden i skolan och stärka kvaliteten på undervisningen. Vi vill att gymnasieskolan görs obligatorisk och att skolplikten förlängs till dess man är 18 år. Vi vill utveckla lovskolan så att den ges till alla som inte klarar kunskapskraven i årskurs 8 och 9.

**Att lyfta lärarna.** Ledarskapet i skolan ska stärkas. Rektorer och lärare ska ha stor frihet att utforma utbildningen. Vi vill att lärarassistenter ska finnas i svensk skola för att avlasta lärarna. Möjligheten till vidareutbildning med hög kvalitet ska öka. Fler utvecklingsinsatser liknande Matematiklyftet som bygger på systematiskt kollegialt lärande ska genomföras. Lärarbristen ska mötas med högre kvalitet och fler platser på lärarutbildningen. Vi vill se fler karriärmöjligheter och fler med en lärarutbildning i bagaget ska attraheras åter till yrket. Vi vill att fler personer med annan akademisk utbildning ska läsa kompletterande pedagogisk utbildning.

**Lugn och ro i klassrummet.** Lärare och skolledning ska få det stöd de behöver för att kunna ge alla elever bästa tänkbara lärandemiljö. Staten ska ta ett större ansvar för att stärka lärarens ledarskap för att hålla ordning i klassrummet, bland annat genom utbildning och uppföljning. Vi vill öka personaltätheten och förbättra förutsättningarna för lärare och rektorer att skapa trygghet, en bra arbetsmiljö och studiero i skolan.

## Alla skolor ska vara bra skolor

I skolan ska barn och unga med olika erfarenheter och bakgrund mötas. Det är i mötet mellan elever med olika perspektiv som ny kunskap skapas och våra barn och unga rustas att bli aktiva medborgare i ett demokratiskt och jämställt samhälle.

Det senaste decenniet har den här blandningen på svenska skolor minskat. Elever med välutbildade föräldrar samlas på vissa skolor. På andra skolor ökar andelen elever med sociala svårigheter. I stora delar av landet kan elever långt ifrån välja mellan alla gymnasieprogram. I andra fall konkurrerar kommunala och fristående skolor om ett alltför litet elevunderlag med halvtomma klasser.

Den svenska skolan har blivit allt mer ojämlig. Elevers bostadsort, hemförhållanden och bakgrund spelar allt större roll för om våra barn och unga klarar skolans kunskapsmål. För

oss socialdemokrater är det oacceptabelt. Vårt mål är en jämlik skola med fokus på kunskap och bildning.

Det svenska skolsystemet är i dag världsunikt i hur det bygger på marknadsmekanismer. Inget annat land kombinerar fritt skolval, avreglerad etableringsrätt för fristående skolor, offentligt finansierad skolpeng och vinstintresse. När reformerna bakom detta avreglerade skolsystem genomfördes på 1990-talet var tanken att det skulle höja resultaten, stärka likvärdigheten och skapa en mångfald av pedagogiska alternativ anpassade efter elevernas olika behov.

Med facit i hand är det tydligt att så inte blev fallet. Kunskapsresultaten har sjunkit i många år och vi är numera ett medelmåttligt land inom OECD vad gäller både kunskapsresultaten och jämlikheten i skolan. Det är ett av vår tids stora politiska misslyckande. Många olika faktorer har sammantaget bidragit till denna utveckling och alla måste nu vara öppna för att ompröva så vi kan bygga ett starkare skolsystem.

**Den svenska modellen ska utvecklas så att alla skolor är bra skolor. Vi kommer att prioritera:**

**Ökad jämlikhet.** Statens och kommunernas resursfördelning ska ta hänsyn till socioekonomiska faktorer. Lika möjligheter förutsätter olika resurser. Systemet med skolpeng ses över. Skolor med störst utmaningar ska få ökade resurser och större möjligheter att rekrytera de bästa lärarna. Elever ska kunna välja skola, men skolor ska inte kunna välja elever. Alla skolhuvudmän ska eftersträva en blandad elevsammansättning på sina skolor. Vi vill ha ett gemensamt ansökningsförfarande till alla skolor, oavsett driftsform. Kötid ska inte vara ett urvalskriterium. Digitala lösningar ska utvecklas för kollegialt lärande och kompetensutveckling, men även för elever på mindre orter där det kan höja utbildningens kvalitet.

**Tydligare statlig styrning.** För att bryta de ökande klyftorna i utbildningssystemet måste staten ta ett större ansvar över skolans utveckling. Vi vill se över de statliga skolmyndigheternas uppdrag och styrning för att öka arbetet med skolutveckling och stärka den regionala strukturen. Vi vill se en starkare offentlig planering av etablering och lokalisering av fristående skolor. Kommunerna ska ges ett avgörande inflytande vid nyetableringar och långsiktiga planeringsförutsättningar för all skolverksamhet. Det offentliga ska alltid gå i god för en verksamhet av hög kvalitet.

**En skola fri från vinstjakt och religiös påverkan.** Svensk skola ska vara en plats för öppenhet, demokrati och kunskap. Vi vill stoppa kommersialiseringen till förmån för en sammanhållen och jämlik kunskapsskola. Syftet med svensk skola ska inte vara vinst. Vinst ska inte kunna skapas genom att välja elever, minska lärartätheten, satsa mindre på kompetensutveckling eller ha en hög andel obehöriga lärare. Mångfald och valfrihet garanteras. Skolan ska bygga på kunskap, bildning och likvärdighet. Vi vill ha en skola fri från konfessionella inslag, med respekt för de internationella åtaganden som Sverige ingått

och de nationella minoriteternas ställning. Varje elev ska vara fri att forma sin egen uppfattning och framtid.

## Fler möjligheter att studera vidare

Tiden är förbi när vi utbildade oss en gång som unga och sedan ägnade oss åt ett och samma jobb resten av våra yrkesliv. Dagens föränderliga arbetsmarknad kräver mer. Fler måste ha en högre utbildning för att få jobb. Möjligheterna att uppdatera, validera och komplettera sin utbildning måste förbättras. Det ska finnas möjlighet att växa och växla under hela livet.

I dag håller bristen på yrkesutbildad arbetskraft Sverige tillbaka. På listan över bristyrken står i dag över 100 yrkestitlar. Därför har vi i regeringsställning rivstartat och hittills skapat förutsättningar för 70 000 nya utbildningsplatser på alla nivåer. Vi har introducerat snabbspår för ett 20-tal bristyrken och vi vill utveckla dem för att fler ska kunna ta de över 100 000 lediga jobb som finns i Sverige. Kunskapslyftet ska utökas i hela landet.

Alla ska ha goda möjligheter att studera vidare på högskolor eller universitet. Rekryteringen ska breddas så att fler ska kunna vara den första i sin familj som studerar vidare. Andelen av befolkningen i Sverige som har en högre utbildning ska över tid öka. Folkbildningen har en fortsatt viktig roll för det livslånga lärandet.

Sverige ska vara ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer. Samarbetet mellan näringsliv, offentlig sektor och akademi ska öka för att stärka svensk konkurrenskraft. Det är omöjligt att veta var och när de vetenskapliga genombrotten sker. Därför är det viktigt att det finns både obunden grundforskning och mer tillämpad forskning. Forskningsanslagen ska öka, vara långsiktiga och fördelas jämnt.

**Den svenska modellen ska utvecklas så att behovet av kompetens säkras. Vi kommer att prioritera:**

**Fler unga ska utbilda sig inom på folkhögskola, yrkeshögskola, högskola eller universitet.** Möjligheten till högre utbildning av hög kvalitet ska säkerställas i hela landet. Studiestödet stärks för dem med kortast utbildning. Samverkan med olika regionala aktörer och näringsliv ska stärkas. Vi vill att lärcentra etableras och utvecklas på många platser i landet så att högskoleutbildning blir tillgänglig för fler.

**Fokus på bristyrkesutbildningar.** Genom starka yrkesprogram med högskolebehörighet och lösningar för små yrkesområden som till exempel branschskolor skapas bättre möjligheter för att möta behovet av kompetens. Yrkesvux och lärlingsvux ska byggas ut. Samarbetet med arbetsmarknadens parter både nationellt och regionalt ska öka för att utveckla de utbildningsinsatser som görs, till exempel i form av yrkescollege inom fler branscher. Ett regionalt planeringsansvar bör införas i syfte att stärka gymnasieskolans roll för kompetensförsörjningen.

**Nya möjligheter att studera och jobba samtidigt.** Arbetsmarknadens parter och staten behöver utveckla bättre system för kompetensförsörjning och omställning på arbetsmarknaden. För att underlätta för yrkesaktiva att utveckla sin kompetens behövs nya modeller för studiefinansiering, där såväl den enskilde, arbetsgivaren och staten kan bidra. Vi vill att utbudet av fristående kurser och påbyggnadsutbildningar vid högskolor och universitet ska öka så att fler yrkesverksamma kan omskola sig och kompetensutvecklas. Högskolans uppgift att ge uppdragsutbildningar ska tydliggöras. Dessutom krävs att utbildningen kan ske på flexibla tider och på distans.

## 4. En välfärd som går att lita på

Det finns ett tydligt samband mellan ekonomisk styrka och välfärd. Det är när vi tror på framtiden som vi vågar bilda familj och skaffa barn, flytta, byta jobb eller hoppa på en utbildning. Våra välfärdstjänster; förskola, fritidshem, omsorgen om våra anhöriga, en bra sjukvård - allt detta gör det möjligt att kombinera familj med arbetslivet.

Våra trygghetsförsäkringar skyddar oss från stora inkomstbortfall när livet plötsligt ändras; du blir sjuk, får barn, förlorar jobbet. Tryggheten och möjligheten att ställa om till en ny livssituation ska inte vara beroende av om du har råd att teckna en extra försäkring.

Det är när välfärden omfattar alla som den enskildes frihet kan växa. Denna insikt utgör grunden för socialdemokratisk politik. Högerns logik är den omvända med förslag om sänkt a-kassa, försämrade sjukersättning, lägre löner och en urholkad välfärd. Det bygger snarare på idén om att hungriga vargar jagar bäst. Det är en idé som inte bara ökar otryggheten, utan håller arbetskraftsdeltagandet och utvecklingen tillbaka. Den är dålig för svensk ekonomi.

Det behövs stora satsningar på välfärden kommande år, när befolkningen växer snabbt och vi får fler äldre. Kommuner och landsting måste arbeta både med ökad kvantitet och högre kvalitet. Samverkan måste bli bättre mellan kommuner och landsting så att patienter, inte minst äldre, inte hamnar mellan stolarna. Styrningen av välfärdsverksamheterna ska präglas av tillit till medarbetarna och de lokalt förtroendevalda. Proffsen ska få vara proffs. Kunskaper och erfarenheter ska tas tillvara. Då blir verksamheten bättre.

Helt avgörande för finansieringen av välfärden framöver är att fler jobbar, betalar skatt och att skattemedlen går till det de är avsedda för. Det behövs ett regelverk som sätter stopp för vinstjakt i skola, vård och omsorg. Inkomster ska inte gömmas undan genom aggressiv skatteplanering eller skattefusk. Alla ska göra rätt för sig.

## En ekonomisk politik som säkrar en stark välfärd

En långsiktigt hållbar ekonomisk politik skapar goda förutsättningar för jobb och tillväxt. Det lägger grunden för investeringar och det tryggar välfärden i längden. Finansieringen

säkras genom att alla som kan jobba ska jobba. Kampen mot arbetslöshet och att verka för fler arbetade timmar är vårt övergripande mål.

Tack vare en ansvarsfull ekonomisk politik ser vi nu överskott växa fram. De vill vi använda för att säkra en generell välfärd av hög kvalitet. Behoven de kommande åren är mycket stora både för att befolkningen växer och för att vi blir äldre. Det finns inget utrymme för stora, ofinansierade skattesänkningar. Skattesänkar-eran i svensk politik är över. Nu prioriterar vi istället att öka de statliga resurserna till vår gemensamma välfärd.

Goda marginaler i bättre tider skapar handlingsutrymme när konjunkturen vänder eller när demografin förändras. Det finanspolitiska ramverket med överskottsmål och utgiftstak säkerställer en god ordning i de offentliga finanserna och tjänar Sverige väl. Det har gjort att statskulden har minskat och vi har kunnat sänka överskottsmålet. Det ger oss möjlighet att bedriva en aktiv finanspolitik, med större utrymme för nödvändiga investeringar, samtidigt som en långsiktigt hållbar ekonomisk politik tryggas. Genom en ansvarsfull och framåtsyftande finanspolitik har de offentliga investeringarna som andel av BNP kunnat öka de senaste åren. En statlig investeringsplan har tagits fram och redovisas för samma period som utgiftstaken fastställs.

Vi är positiva till att pröva lånefinansiering av vissa strategiska infrastrukturprojekt, så som till exempel gjordes när Öresundsbron byggdes. Vi vill öka investeringarna i infrastruktur samtidigt som det finanspolitiska ramverket värnas. Inom ramen för pensionsöverenskommelsen och det överordnade målet att säkra framtida generationers pensioner kan en förstärkning av det offentliga pensionskapitalets möjligheter att placera i investeringar i bostadsbyggande och i infrastruktur övervägas.

**Den svenska modellen ska utvecklas genom en ansvarsfull ekonomisk politik som skapar jobb, tillväxt och som säkrar välfärden. Vi kommer att prioritera:**

**Att minska inkomstklyftorna och öka jämställdheten.** Vi vill att alla ska få ta del av det växande välstånd som tillväxten skapar. Den ekonomiska politiken ska bidra till ett jämlikt och jämställt samhälle. Jämställdhets- och jämlikhetsanalyser av förslag och reformer ska göras så att resursfördelningen bidrar till ökad jämställdhet mellan kvinnor och män. Vi vill tillsätta en jämlikhetskommission.

**Att trygga välfärden.** Ordning och reda i statsfinanserna möjliggör förstärkningar till kommuner och landsting för att stärka välfärden. Det ska ske med framförhållning för att ge bra planeringsförutsättningar. Vi ska ta kontroll över kostnadsutvecklingen och vidta nödvändiga åtgärder där så krävs. Välfärden ska skyddas mot fusk och mot de som stjälar resurser genom rena bedrägerier.

**Rättvisa skatter.** Skatt ska tas ut efter bärkraft. Vi vill se en bred politisk översyn av skattesystemet med sikte på en ny skattereform i syfte att långsiktigt säkra skatteintäkterna och främja jobb, tillväxt och jämlikhet. Breda skattebaser, skatt efter bärkraft, god

miljöstyrning och neutralitet mellan olika upplåtelseformer är viktiga utgångspunkter. Arbetet mot skattefusk och aggressiv skatteplanering ska stärkas. Skattefusk i kontantbranschen och utnyttjande av svart arbetskraft ska bekämpas. Dessutom ska reseavdragen utredas.

## Trygg välfärd genom hela livet

Den generella välfärden ska ge alla möjlighet att färdas väl genom livet och när du är som svagast ska välfärden vara som starkast. Alla ska bidra och alla ska få del av välfärden på samma villkor. Vi socialdemokrater är övertygade om att det ger bäst förutsättningar för alla människor - och hela vårt samhälle - att växa och utvecklas. I dag är det inte så. Välfärden har försämrats efter många år av nedskärningar. Den utvecklingen har vi nu vänt, men det återstår mycket för att öka kvaliteten i välfärden.

Sverige är ett av världens bästa länder att växa upp i, men när klyftorna vuxit har också fler barn drabbats av otrygghet. En väl fungerande barnhälsovård och en utbyggd barnomsorg gör att samhället kan upptäcka barn som har det svårt och stötta både dem och deras familjer. Familjepolitiken ska utvecklas för att motverka barns utsatthet.

I dag finns många olika sorters familjer. Sverige är fullt av bonusbarn, varannan-veckas-föräldrar, kärn- och stjärnfamiljer. Det kräver att regler och system förändras och anpassas. Barnomsorgen ska fungera även för den som är ensamstående och arbetar på kvällar, nätter eller tidiga morgnar.

Stressen ökar i arbetslivet. Samtidigt är det obetalda hemarbetet fortfarande alltför ojämnt. Sjuktalet har ökat med närmare 80 procent de senaste sex åren. Två av tre av dem är kvinnor och psykiatriska diagnoser är den vanligaste orsaken, för både kvinnor och män. Vanligast är sjukskrivningar i människonära yrken - som socialsekreterare och undersköterskor.

Den här utvecklingen måste brytas, men inte genom att försämma tryggheten för den som är sjuk, utan genom ett aktivt arbete för friskare arbetsplatser. Medarbetare ska ha möjlighet att påverka sin arbetssituation. Kunskaps, erfarenhet och yrkesetik ska tas till vara. Sjukförsäkringen ska skapa trygghet och förutsättningar att bli frisk och kunna återvända till arbetet. Målet är en långsiktigt stabil låg sjukfrånvaro.

Samhället ska ge stöd till de individer som behöver det mest. Intentionerna bakom LSS-lagstiftningen ska gälla. För många personer med en funktionsnedsättning betyder rätten till assistans och andra insatser inom LSS att de kan leva ett självständigt liv. Diskrimineringen av personer med funktionsnedsättning ska upphöra. Tillgängligheten ska förbättras. Att jobba och vara förälder ska vara möjligt även för den som har barn med funktionsnedsättning.

Den svenska modellen ska utvecklas genom trygg välfärd genom hela livet. Vi kommer att prioritera:

**Jämställd familjepolitik för trygga barn.** Föräldraförsäkringen ska moderniseras så att den fungerar för alla familjekonstellationer. För barnens rätt till sina föräldrar och för att öka jämställdheten i samhället ska föräldraförsäkringen individualiseras och delas lika mellan föräldrarna. Ytterligare steg och en tidsplan ska tas under nästa mandatperiod. Barnomsorgen ska fungera för alla föräldrar – också de som arbetar oregelbundna tider. Vi vill stärka ekonomin för barnfamiljer. Barnkonventionen ska bli svensk lag.

**Moderna socialförsäkringar.** Våra gemensamt finansierade trygghetsförsäkringar ska värnas och utvecklas så att människor har en ekonomisk trygghet också när livet förändras. Trygghetssystemen ska anpassas till samhällets utveckling, så att stöden inte urholkas. Inkomstbortfallsprincipen ska gälla och omfatta breda grupper. När skevheter uppdragas ska de korrigeras, så att hållbarheten i och förtroendet för systemen stärks.

**Starkt stöd till personer med funktionsnedsättning.** Alla som har rätt till stöd ska få det. Den personliga assistansen och assistansersättningen ska präglas av hög kvalitet och rättssäkerhet. Pengarna ska gå till assistans, inte marknadsföring och vinst. Förtroendet för reformen ska stärkas. Arbetet för ökad tillgänglighet ska fortsätta. Nya produkter, tjänster, miljöer och program ska utformas så att de kan användas av alla i största möjliga utsträckning.

## Respekt för pensionärens arbetsinsats

Dagens äldre har lagt grunden för vårt välfärdssamhälle. Genom sitt arbete har de skapat de förmåner som gör att vi i dag är friskare och lever längre än någonsin. För de flesta äldre väntar många bra år efter arbetslivets slut - år med fritid, umgänge och tid för familjen. Fler vill fortsätta jobba längre upp i åldrarna, men mer på sina villkor. Det är bra. Varje arbetad timme behövs för att säkra välfärden. Erfarenheten ska tas tillvara.

Andra med mer tunga arbetsuppgifter orkar inte jobba hela vägen till pension. Förr var det ofta män med tunga industrijobb. I dag är det också kvinnor som jobbar i välfärden. En bra arbetsmiljö är viktig för att minska belastning och stress i många yrken. Det möjliggör också ett längre och mer hållbart arbetsliv.

Alla pensionärer ska kunna leva på sin pension. Därför prioriterar vi att minska de ekonomiska klyftorna. Bostadstillägget är ett träffsäkert sätt att nå de mest utsatta pensionärerna. Skillnaden mellan mäns och kvinnors pensioner är oacceptabel. Den följer av ett ojämnt arbetsliv, där kvinnor oftare tar längre föräldraledighet, större ansvar för hem och barn, jobbar deltid i yrken med lägre löner än de yrken som domineras av män. Det får stor effekt på pensionen.

Många äldre lever ett aktivt liv, men för andra ökar ensamheten. Vi vill bidra till att minska den isolering som kan uppstå. För många är det en trygghet att kunna bo kvar hemma så



längre som möjligt, men kontinuiteten i hemtjänsten behöver förbättras, så att de äldre oftare möter samma personal. När det inte längre känns tryggt hemma ska det finnas plats på ett äldreboende. Personalen där ska ha tid att se varje människa. Nya tekniska hjälpmedel ska tas tillvara för att förbättra både omsorgen och arbetsmiljön. Samverkan mellan omsorg och sjukvård ska stärkas.

**Den svenska modellen ska utvecklas så att äldres arbetsinsats respekteras. Vi kommer att prioritera:**

**Bättre villkor för pensionärerna.** Vi står upp för dem som byggt upp vårt välstånd. Fler åtgärder krävs för att långsiktigt höja pensionerna för alla. Steg för steg ska den orättfärdiga skatteklyftan mellan pensionärer och yrkesverksamma avskaffas. Vi vill förbättra ekonomin för dem med lägst pensioner. Grundskyddet ska ses över och stärkas. Skillnaderna mellan mäns och kvinnors pensioner måste minska. Därför ska heltid som norm gälla på hela arbetsmarknaden, föräldraskapet bli mer jämställt och lönediskriminering bekämpas.

**Möjlighet att jobba längre.** För att ha långsiktigt hållbara pensioner och säkerställa välfärden för en åldrande befolkning ska fler ges möjlighet att arbeta längre. Vi vill se nya möjligheter till omställning, vidareutbildning och karriärväxling. Fler behöver börja jobba tidigare i livet och åldersdiskrimineringen ska bort.

**Trygg äldreomsorg för alla.** Fler ska anställas inom äldreomsorgen så att kvaliteten i verksamheten kan stärkas. Skattemedel till äldreomsorgen ska gå till de äldres välfärd. Syftet med äldreomsorgen ska inte vara vinst. Maten till de äldre ska hålla hög kvalitet. Arbetsvillkor och arbetsmiljön ska utvecklas för personalen så att det finns tid för samtal med de äldre och för återhämtning under dagen. Fler utbildningsplatser och yrkesutveckling för både sjuksköterskor, undersköterskor och vårdbiträden är nödvändigt för att säkra kompetensförsörjningen. Undersköterskeyrkets status ska stärkas och yrkesrollen förtydligas. Vi ser positivt på att utreda hur undersköterska kan bli en skyddad yrkestitel/yrkeslegitimation.

## Bra vård i hela landet

Inget är viktigare än att familjen får vara frisk. Det är en grundläggande trygghet att det finns en bra sjukvård nära när ett barn trillar på skridskobanan och får hjärnskakning, när äldre behöver få sår omlagda eller hjälp med genomgång av recept och mediciner. En vård som är lika bra oavsett vem du är eller var du bor är en grundbult i den svenska modellen.

Den vård du behöver ofta ska finnas på bra och tillgängliga vårdcentraler. Mer vård som i dag finns på sjukhus behöver i framtiden flytta närmare människor: till vårdcentraler, narakuter och i vissa fall också i människors hem. Vården behöver bli bättre på att utnyttja digitaliseringens möjligheter.

Sjukhus med tillgång till den mest avancerade medicinska kompetensen ska finnas för den som blir allvarligt sjuk. Sjukvården ska vara toppmodern, rättvis och högkvalitativ. Var du bor ska inte spela någon roll för chansen att bli frisk.

Cancer är en av vår tids största och värsta sjukdomar. Var tredje svensk drabbas någon gång i sitt liv. Det är oacceptabelt att behöva vänta en längre tid när det finns en cancermisstanke. Vårt mål är att väntan ska vara så kort det bara går, att behandlingen ska vara snabb och lika bra i hela landet. I dag är skillnaderna för stora.

Många av de utmaningar som vi ser inom dagens sjukvård bottnar i problem med att utbilda, rekrytera och behålla personal med rätt kompetens, samt i att denna kompetens allt för ofta inte används på rätt sätt. Behoven i vården växer med en åldrande befolkning. Denna utveckling behöver mötas av ett aktivt förebyggande arbete och en medveten folkhälsopolitik för en jämlik hälsa. Mer samordnade insatser kring de patienter som har störst vårdbehov behövs, så som äldre med fler sjukdomar. Här ser vi en fara i att vården splittras upp och privatiseras genom olika vårdvalssystem.

Den psykiska ohälsan växer i Sverige. Den dominerar bland nya sjukskrivningar och var femte person över 65 år lider av psykisk ohälsa. Många unga mår dåligt redan i grundskolan och det kryper nedåt i åldrarna. Vi behöver bli bättre på att förebygga och tidigt fånga upp när unga mår dåligt. Elevhälsan är en viktig verksamhet som ska nå alla barn och unga. Dit kan den som vill vända sig, utan att alltid blanda in sina föräldrar.

Det är dyrt att gå till tandläkaren och många vuxna låter helt enkelt bli. Det riskerar att drabba både hälsa och plånbok när man till sist måste gå. Dagens system behöver utredas för att närma sig hälso- och sjukvårdens system i syfte att gynna en regelbunden och förebyggande tandvård. Steg ska tas under nästa mandatperiod för en mer jämlik tandvård där tandhälsa inte är en klassfråga.

Det har tagit decennier att bygga upp en vård i Sverige som är i toppklass internationellt när det gäller medicinsk kvalitet och som samtidigt är lika för alla. Det ska vi vara stolta över. Men nu ökar antalet sjukvårdsförsäkringar. Det undergräver den svenska modellen och minskar på sikt viljan att betala skatt till det gemensamma. Det är både orättvist och ineffektivt. I Sverige ska vi ha en sjukvård som håller så hög kvalitet att privata sjukvårdsförsäkringar inte behövs.

**Den svenska modellen ska utvecklas för en bra vård i hela landet. Vi kommer att prioritera:**

**En mer nära vård med kortare köer.** En bred tillgänglighetsreform ska genomföras. Vi vill införa ett patientkontrakt som innebär att patienter får en tidplan för remisser, återbesök och eventuella behandlingar direkt. Vårdcentraler med läkare, sjuksköterskor och andra viktiga yrkesgrupper ska finnas nära människor. Snabbare hjälp ska kunna ges med ny teknik och digitala lösningar. Elevhälsan ska stärkas och samordningen kring arbetet ska

förstärkas. Särskilt viktigt är att tidigt uppmärksamma och förebygga psykisk ohälsa bland elever. Rätten till likvärdig tillgång till elevhälsa ska prioriteras.

**En bättre cancervård.** Väntetiderna ska kortas i cancervården och vårdens kvalitet säkras i hela landet. Sjukhus med högspecialiserad kompetens med tillgång till den senaste kunskapen och den främsta tekniken ska finnas på flera platser i landet med olika specialiteter. Universitetssjukhusen ska ägas och drivas av det offentliga. Forskning, utbildning och den högspecialiserade akutsjukvården ska hållas ihop.

**Vård efter behov – inte plånbok.** Principen att vård ska ges efter behov och inte efter plånbok ska gälla. Ingen ska kunna köpa sig före i kön till offentligt finansierade sjukvård. Den med störst behov går först. Den offentligfinansierade vården ska vara så bra och tillgänglig att tilläggsförsäkringar inte är nödvändiga. Vi vill avskaffa möjligheten att göra skatteavdrag för privata sjukvårdsförsäkringar.

## 5. Världens första fossilfria välfärdsland

Klimatkrisen är kanske mänsklighetens svåraste utmaning. Vi socialdemokrater vill ta oss an den uppgiften genom att modernisera Sverige. Vi har en stark tradition av att ställa om. Vi välkomnar nya idéer och ser möjligheter i förändring, tack vare trygghet för individen genom en stark välfärd, ett jämlikt utbildningssystem och bra förutsättningar för industri och företag.

Med omställningen mot ett fossilfritt samhälle möter vi klimathotet och kan samtidigt pressa tillbaka arbetslösheten genom att skapa nya gröna jobb. För att citera Anna Lindh: *”Av två problem gör vi en möjlighet.”*

Under en lång tid har vi pratat om klimathotet som något som ligger generationer framåt i tiden och rör själva planetens överlevnad. I dag är klimatförändringarna här. Arktis smälter snabbare än vad forskarna förutsett, ovädren blir vanligare, växtsäsonger påverkas och det är de fattigaste människorna i världen som drabbas värst. Kort sagt: Det brådskar.

Det var med den insikten som världens ledare 2015 kunde enas om kraftfulla gemensamma målsättningar att hålla den globala temperaturhöjningen så långt under 2 grader som möjligt och sträva mot 1,5 grad. I det arbetet ska vi ta ledningen. Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland.

### Gröna jobb är framtidens jobb

Sverige har det som krävs för att ställa om. Vi har tekniken, kunnandet, resurserna och vi har viljan. Politiken, forskningen, näringslivet och civilsamhället arbetar i dag tillsammans för att göra Sverige till ett föregångsland. Vi ska införa ett klimatpolitiskt ramverk med ett mål att Sverige senast år 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, vilket innebär att utsläppen ska vara minst 85 procent lägre än de var 1990.

Klimatomställningen innebär stora möjligheter för fler jobb och ökad livskvalitet. En ny global marknad växer fram snabbt för varor och tjänster som begränsar utsläppen. Där ska svenska företag finnas, redo att sälja de innovationer som världen efterfrågar. Investeringar i miljövänlig energi, infrastruktur för fossilfria transporter och minskad energianvändning är bra för miljön och för svensk ekonomi.

Landsbygdens jobb och företag, med Sveriges naturtillgångar: åkrar, skogar, vattendrag, vind och sol, bär en nyckel till framtidens Sverige. Genom de gröna näringarna kan vi producera bioråvara och förnybart material som kan ersätta de fossila alternativen i såväl fordon och industriprocesser, som i kemikalier i material. Genom bättre och mer omfattande märkning och krav i upphandling kan vi främja ekologisk och lokal livsmedelsproduktion. Både nationella och lokala insatser behöver göras för att nå en hållbar konsumtion.

Det är de rika länderna som står för de största utsläppen och samtidigt dragit de största fördelarna. Vi socialdemokrater ska verka för att göra klimatpolitiken rättvist utformad, både nationellt och globalt. Sverige bygger sin trovärdighet internationellt genom att gå före nationellt och genom att den kommunala nivån kan gå före samtidigt som vi tar hänsyn till olika lokala förutsättningar.

**Den svenska modellen ska utvecklas så att Sverige tar täten för att nå FN:s klimatmål och bli världens första fossilfria välfärdsland. Vi kommer att prioritera:**

**Ledarskap globalt och i EU.** Sverige ska driva höga klimatambitioner i EU. Vi vill ha en striktare handel med utsläppsrätter och att fler länder tar ett större ansvar. Vi ska verka för att EU fasar ut för kolkraften. Svenska överskott av utsläppsutrymme ska inte säljas till andra länder. Sverige ska vara en stark givare till FN:s gröna klimatfond.

**Hållbara transporter.** Mer gods ska transporteras med järnväg och sjöfart. Andelen elbilar ska öka kraftigt. Lastbilstransporterna måste bli energieffektivare. Förnybara drivmedel ska främjas genom långsiktigt hållbara spelregler och infrastruktur för nya drivmedel ska finnas i hela landet. Flyget ska bättre bära sin miljöpåverkan. Våra städer och samhällen samt vår infrastruktur ska planeras klimatmodernt. Utifrån prioriteringen gång-, cykel- och kollektivtrafik ska hållbara färdmedel stimuleras i hela landet, särskilt i städerna där biltrafiken måste minska.

**Innovationer för ett fossilfritt Sverige.** Sverige ska skapa de gröna jobben genom att stimulera innovationer för fossilfria varor, material och drivmedel från de gröna näringarna. Vi skapar nya jobb i den cirkulära ekonomin genom att ställa om produktionen och göra det möjligt att efterfråga de produkterna. Vi vill främja innovationer som minskar utsläpp även i tjänstesektorn.

# En tryggare energiförsörjning med 100 procent förnybar energi

Sverige ska ha ett robust elsystem med en hög leveranssäkerhet, en låg miljöpåverkan som levererar el till konkurrenskraftiga priser. Den blocköverskridande överenskommelsen på energiområdet är en milstolpe som skapar långsiktighet för marknadsaktörer, inte minst elintensiva industrier, och den bidrar till nya jobb och investeringar i Sverige.

Den förnybara elproduktionen ska byggas ut så att elsystemet blir 100 procent förnybart till 2040. Genom moderniseringar och effekthöjningar av vattenkraften, vindkraft, energilagring, el från högeffektiv kraftvärme baserad på avfall och biobränslen och utbyggnad av solceller ska Sverige klara utfasningen av kärnkraften, samtidigt som vi behåller en trygg elförsörjning.

**Den svenska modellen ska utvecklas med trygg och hållbar el. Vi kommer att prioritera:**

**Utbyggnad av förnybar energi.** Vi vill främja investeringar i mer vind, sol, biobränslen och andra förnybara energikällor. Det ska bli enklare att vara mikroproducent av el. Forskning och innovation på energiområdet ska fokusera på det som bidrar till klimatomställning och som stärker svensk hållbar tillväxt och export.

**Fortsatt energieffektivisering.** Satsningarna på energieffektivisering ska öka. Företag och branschorganisationer ska involveras i arbetet med att ta fram mål och styrmedel som leder till förbättringar på energieffektiviseringsområdet.

**Att minska risken för effektbrist.** Elanvändningen i uppvärmningen ska minska. Elnäten ska utvecklas för att klara av både varierande produktion och kunder som ändrar sina användningsmönster. Utvecklingen mot smarta elnät och utbyggnaden av elnäten ska fortsätta. Elmarknaden ska fortsätta utvecklas så att det inte blir risk för effektbrist under tider med hög efterfrågan.

## Ett förstärkt miljöarbete

Sverige är ett miljöland i framkant. Det var svenska socialdemokrater som initierade FN:s första miljökonferens i Stockholm 1972 och vi har varit pådrivande under hela resan fram till dagens globala miljömål. Den ambitionsnivån ligger fast.

I dag är EU vår viktigaste arena i det globala miljöarbetet. Sverige ska vara en förebild i att följa EU:s miljö- och naturvårddirektiv. När det krävs ska vi vara pådrivande för tuffare miljölagstiftning.

Marknaden klarar inte omställningen på egen hand, men tillsammans kan politik och marknad åstadkomma mycket. När långsiktiga och tydliga spelregler sätts upp för att göra

det mer lönsamt för företag och individer att agera miljövänligt, då kan förändring ske snabbt. Därför behövs styrmedel som utformas i balans med konkurrenskraft och jobb.

Runt om i Sverige tar kommunerna och regionerna ett stort ansvar för omställningen. I detta finns stora möjligheter för en grön och hållbar stadsutveckling. Laddstolpar installeras. Nya cykelbanor invigs. Matavfall blir biogas. Det blir allt lättare att göra miljömässigt bra val. Vi vill att konsumtionen ska vara hållbar med mer närproducerade och klimatsmarta livsmedel.

**Den svenska modellen ska utvecklas för att säkra en bra livsmiljö. Vi kommer att prioritera:**

**Att minska mängden skadliga kemikalier i vår mat och vår miljö.** Vi vill se ett tuffare kemikalieregelverk i EU och internationellt. Konsumenternas ökade efterfrågan på ekologiska och närproducerade livsmedel ska mötas med en ökad svensk hållbar livsmedelsproduktion. Hormonstörande ämnen ska inte drabba människor och miljö, tungmetaller och andra skadliga ämnen ska begränsas eller bytas ut. Övergödningen i haven ska hejdas. Antibiotikaresistensen ska prioriteras högre på EU:s dagordning. Platser där barn vistas dagligen ska vara giftfria. Tillgången till rent dricksvatten ska säkras och våra dricksvattentäkter ska få ökat skydd.

**Miljömål inom planetens gränser.** De kraftfulla satsningar som nu görs för att nå miljömålen ska fortsätta. Framtidens miljömålssystem ska utvecklas med mätbara och ambitiösa mål som hjälper oss att leva inom planetens gränser. Åtgärder för biologisk mångfald, klimat, havsmiljö och giftfri vardag är prioriterade. Sverige ska verka för att uppfylla de globala hållbarhetsmålen.

**En ekonomi som gör det billigare att välja klimatsmart.** Arbetet för att nå en hållbar framtid går via en grön cirkulär ekonomi. Insamlingen av avfall för återvinning ska öka och göras effektivare och enklare. Spridningen av plast till våra hav och i vår natur ska minska. Pant ska införas på fler produkter som till exempel batterier och hushållselektronik. Det behövs nya förbud och styrmedel mot farliga kemikalier och åtgärder för ren luft och rent vatten.

## 6. Samarbete för gemensam säkerhet

Vi lever i en orolig tid när populism, religiös och politisk extremism sprider sig i Europa och i världen. Många länder vänder sig inåt och kanaliserar människors ilska och frustration mot globaliseringen, mot invandringen, mot institutioner och eliter.

För oss socialdemokrater är svaret, och har alltid varit, ett annat. Vi är en internationell rörelse som vilar på idéerna om solidaritet, jämlikhet och frihet. Kampen är gemensam med vännerna i hela världen: De som kämpar för bättre arbetsvillkor i Tunisien, de som arbetar

för demokrati och mänskliga rättigheter i Burma, de som kämpar mot korruption i Makedonien. Vårt mål är global rättvisa.

Handel, migration och internationellt samarbete har lagt grunden för vårt välstånd och för vår trygghet. Vi är beroende av ett tätt utbyte med länderna i Europa och andra delar av världen. I en orolig tid sluter vi oss inte, vi söker mer samarbete. Vi ökar ansträngningarna för avspänning i vårt närområde.

Gemensamma lösningar är vägen framåt. När de nya globala utvecklingsmålen ska uppnås, fred ska åstadkommas och klimatavtalet genomföras krävs både förebilder och försvarare av en rättvis och hållbar global utveckling. Det ska vara Sveriges roll i världen.

Vi ökar säkerheten tillsammans med andra som militärt alliansfritt land. Vårt mål är att bryta konfrontationens, avskräckningens och nollsummespelets logik för att istället betona avspänning, nedrustning och förtroendeskapande åtgärder i syfte att skapa ömsesidiga fördelar. Vi bygger gemensam säkerhet.

## Global utveckling för fred och rättvisa

Vi har ett gemensamt ansvar för att bygga en säker och hållbar värld. Globaliseringen har gett oss nya verktyg. Möjligheter att utbyta idéer, knyta samman världen och bekämpa fattigdomen är större än någonsin. På 25 år har både den globala fattigdomen och barnadödligheten halverats. Nio av tio flickor och pojkar går varje dag till skolan. Tekniska landvinningar gör en hållbar utveckling möjlig i både rika och fattiga länder. Fler människor lever längre, mår bättre och har större frihet än någonsin förut.

Men vår tid är motsägelsefull. Parallellt med en fantastisk utveckling ser vi väpnade konflikter som blir brutalare med fler civila dödsoffer, sexuellt våld som vapen i krig och fler människor på flykt än någonsin tidigare i modern tid. Den globala ekonomin präglas av hård konkurrens, och i dess kölvatten märks ständiga försök att sänka löner och försämra arbetsvillkor. Lockelsen av enkla lösningar gynnar fundamentalism. I en konfliktfylld värld växer den religiösa och politiska extremismen och det tar sig bland annat uttryck i förföljelse av minoritetsgrupper.

Socialdemokratisk utrikespolitik är aktiv, orädd, feministisk och konstruktiv. Mer än någonsin krävs att vi står upp för principerna om folkrätt och mänskliga rättigheter. Att värna varje människas rätt till skydd mot diskriminering är vårt gemensamma ansvar. Sverige ska vara en global röst för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, och för varje människas rätt oavsett sexuell läggning eller könsidentitet.

Miljontals människor utnyttjas i människohandel. Majoriteten är kvinnor och barn som utnyttjas och tvingas till prostitution. Vi ska bidra till internationella insatser för att stoppa trafficking och hjälpa dess offer.

Det behövs ett starkare stöd för FN. Sverige tar en aktiv roll i FN:s säkerhetsråd genom vårt tillfälliga medlemskap 2017-2018. Efter år av stagnerande arbete för kärnvapenedrustning driver Sverige nu frågan om ett förbud mot kärnvapen. I år inleds viktiga förhandlingar om ett globalt förbud inom ramen för Förenta Nationerna. Som ett led i arbetet med att förbjuda kärnvapen globalt måste alla åtgärder övervägas. Såväl lagstiftning som kärnvapenfria zoner kan bli aktuella som ett sätt att implementera ett globalt kärnvapenförbud. Vårt mål är en kärnvapenfri värld.

EU fortsätter vara Sveriges viktigaste utrikespolitiska arena. Tillsammans med de andra medlemsländerna bygger vi gemensam säkerhet. Bredden av de säkerhetspolitiska instrumenten som diplomati, medling och förtroendeskapande åtgärder ska bidra till att hot inte uppstår. Ett försämrat säkerhetsläge i närområdet, inklusive i Arktis bemöts med fördjupat samarbete. Dialog förblir vårt viktigaste instrument för stabilitet och avspänning.

Kriget i Syrien fortsätter att skapa ett enormt lidande, inte minst genom upprepade kemvapenattacker mot civilbefolkningen. När försöken till fredssamtal stoppas gång på gång måste världen visa sin vrede mot den syriska regimen, och mot alla krafter som bidrar till kriget. Sverige ska, genom vårt EU-medlemskap, genom vår plats i FN:s säkerhetsråd, genom våra starka, diplomatiska verktyg vara med och bygga en världsoption som pressar parterna till fred.

Kampen mot Daesh måste fortsätta. Terroristorganisationen ska pressas tillbaka genom ett aktivt internationellt samarbete, bland annat i den globala koalitionen. Men militär bekämpning av terrorgrupper är inte tillräckligt för att skapa säkerhet. Genom ett ökat utvecklingssamarbete kan Sverige bidra till att människor som levt under Daeshs terrorgrepp får möjligheter att skapa sig en framtid där de kan leva ett värdigt liv.

I år har Israel ockuperat Palestina i 50 år. Situationen förvärras hela tiden med nya illegala bosättningar. Vårt mål är en tvåstatslösning med Israel och Palestina sida vid sida, i fred och säkerhet. Vårt erkännande av staten Palestina syftade till att stärka de moderata krafterna i Palestina och möjliggöra diplomatiska framsteg. Alla parter måste avstå våldet och möjliggöra fredsförhandlingar. Muren på ockuperad mark måste rivas och de palestinska flyktingarna ges rätt att återvända. Vi ska fortsätta att verka för att varor från ockuperad mark ska märkas.

Efter mer än 40 år är det dags för det västahariska folket att ges sin rätt till självbestämmande. Vi ska stödja FN-processen för att finna en rättvis och ömsesidigt godtagbar förhandlingslösning. Vi bistår västahariska flyktingar med humanitärt och politiskt stöd.

Sveriges utvecklingspolitik är erkänd internationellt. Vi är en av de största givarna till FN-systemet och vi är ett av få länder som lever upp till FN:s enprocentsmål. Det ger oss stor tyngd internationellt, men också ett särskilt ansvar. Vårt bistånd ska vara effektivt och bistå såväl i humanitära kriser som bidra till demokratisk utveckling. För en långsiktig global



utveckling krävs dock mer än bistånd. Det krävs en helhetssyn som omfattar alla politikområden, till exempel klimatfrågan, global livsmedelsförsörjning, handel, migration och säkerhet.

För att globaliseringen ska komma alla till del behöver vi arbeta för bättre arbetsvillkor och en ökad dialog mellan arbetsgivare och löntagare. Det är i grunden en rättvisefråga, men vår svenska erfarenhet visar också att det leder till ökad produktivitet, mindre sjukskrivningar och skador. Det är bra både för människor och för företag.

**Den svenska modellen ska utvecklas med fördjupat globalt samarbete. Vi kommer att prioritera:**

**Att bygga gemensam säkerhet.** EU:s globala strategi ska stärka EU:s hantering av framtidens utmaningar, inte minst inom området säkerhet och försvar. Vi ska aktivt delta i civil och militär krishantering. Sverige ska genom platsen i FN:s säkerhetsråd 2017-2018 arbeta för att förebygga och hindra återfall i konflikt samt understryka sambandet mellan säkerhet och utveckling.

**Att utveckla den feministiska utrikespolitiken.** Uppfylldandet av kvinnors och flickors grundläggande mänskliga rättigheter är en förutsättning för att uppnå bredare utrikespolitiska mål om fred, säkerhet och hållbar utveckling. Fler kvinnor ska delta som medlare i fredsprocesser och ingå i fredsbevarande missioner, eftersom det bidrar till att fredsavtal sluts och att freden blir mer hållbar.

**Genomförandet av Agenda 2030.** Vårt utvecklingssamarbete ska ta avstamp i de 17 globala målen och omfatta alla politikområden. EU ska stärkas som global aktör för utveckling, fri och rättvis handel och försvarare av demokratin. Ett nytt globalt handslag mellan arbete, kapital och samhälle ska utvecklas – Global Deal.

## En ansvarsfull och solidarisk migrationspolitik

Mångfalden är en del av förklaringen till Sveriges framgångar. Utan invandring så skulle vårt land vara fattigare, såväl ekonomiskt och socialt som kulturellt.

Flyktingpolitiken utgår från allas moraliska plikt att ge skydd åt människor som flyr från krig och förtryck. Världen plågas av många svåra konflikter och krig. Över 65 miljoner människor befinner sig på flykt. Att hantera migrations- och flyktingströmmar är en av vår tids stora utmaningar. Inget land, ingen kontinent och ingen organisation klarar denna utmaning på egen hand. Men tillsammans kan vi göra stor skillnad. Det kräver globalt ledarskap och gemensamt ansvar.

Socialdemokratisk migrationspolitik är mer än den nationella flyktingpolitiken. Den börjar med en aktiv utrikespolitik och en progressiv utvecklingspolitik som gör sitt yttersta för att förhindra att krig bryter ut, som bidrar till fred och återbyggnad när konflikter avslutas, som skapar förutsättningar för långsiktig ekonomisk utveckling. Migrationspolitiken är en

del av en hel solidaritetspolitik för att stärka den demokratiska utvecklingen, respekten för mänskliga rättigheter och en hållbar utveckling.

Rätten att söka asyl är grundläggande, men att ge skydd åt människor på flykt kan aldrig vara ett enskilt lands ansvar. Det måste delas. Därför kan det inte heller vara möjligt att välja i vilket land man ska få skydd. Den som söker asyl i vårt land ska få sin sak prövad på ett rättssäkert sätt. Den som är i behov av skydd ska få stanna. Den som får avslag på sin asylansökan ska återvända. Vi står upp för en reglerad invandring för vi vill inte ha parallellsamhällen där människor utnyttjas och där en svart arbetsmarknad växer fram.

2015 kom över 160 000 asylsökande till Sverige. På hösten blev situationen ohållbar. Ett bra mottagande kunde inte längre garanteras och flera grundläggande samhällsfunktioner sviktade. Det ledde fram till att regeringen drev igenom en tillfällig asyllagstiftning mer i linje med övriga länder i EU. Sverige införde både gräns- och ID-kontroller. Antalet asylsökande har därefter minskat kraftigt.

Sverige har tagit ett mycket stort ansvar för den globala flyktingkrisen. Sedan kriget i Syrien bröt ut 2011 så har Sverige gett skydd åt över 140 000 syrier. Det är vår största humanitära insats någonsin och den kunde genomföras tack vare ett stort arbete i landets kommuner och statliga myndigheter, men också tack vare fantastiska insatser av enskilda, organisationer och folkrörelser. Vi fortsätter att ta ett stort ansvar, trots stramare regler. 2016 fick 67 000 asylsökande uppehållstillstånd i Sverige.

Flyktingmottagandet ska vara hållbart. Det ska finnas förutsättningar att ta emot asylsökande på ett bra sätt och ge de som får stanna förutsättningar att bo och arbeta. Sverige ska ta sin del av ansvaret för människor på flykt, men det förutsätter ett fungerande gemensamt asylsystem i EU, med en mer harmoniserad lagstiftning och tillämpning. Det är inte möjligt för Sverige att ha en lagstiftning som väsentligen skiljer sig från övriga länders i EU.

Möjligheter till arbetskraftsinvandring är viktigt för Sveriges ekonomiska utveckling. Svensk arbetskraftsinvandring ska därför fokuseras på yrken där det råder stor brist och där rätt kvalifikationer inte går att hitta på den svenska arbetsmarknaden. Jobb som kräver kort eller ingen utbildning ska i första hand tillsättas med arbetslösa personer som redan bor i Sverige.

**Den svenska modellen ska utvecklas med en ansvarsfull migrationspolitik. Vi kommer att prioritera:**

**Ökat globalt samarbete.** Sverige ska vara en pådrivande kraft såväl inom EU som globalt för att värna asylrätten och för att fler länder ska ta ansvar för att människor på flykt ska få en fristad. Det är därför viktigt att verka för fler lagliga vägar för människor i behov av skydd. Både ökad vidarebosättning och större humanitära insatser är nödvändigt. Vi ska arbeta för mer och bättre samordning globalt. Grundorsakerna till att människor tvingas fly

ska bekämpas genom ett långsiktigt utvecklingssamarbete. Migrationens positiva effekter ska tas tillvara.

**Delat ansvar i EU.** Asylsökande som kommer till EU ska få lika behandling och alla länder ska vara med och dela på ansvaret. Både asyllagstiftning och mottagandet ska harmoniseras ytterligare. Socialdemokraternas principiella inställning är att permanenta uppehållstillstånd och möjlighet till familjeåterförening ökar tryggheten och främjar en bra etablering. Vi kommer i EU att arbeta för en förbättring i detta avseende.

**Ordning och reda i svensk flyktingpolitik.** Den hänsynslösa flyktingsmugglingen ska motverkas. Vi vill öka antalet kvotflyktingar till Sverige via UNHCR från dagens nivå. Migrationsverkets prövning ska vara rättssäker och effektiv. Mottagandet ska skapa förutsättningar för nyanlända att snabbt börja jobba eller studera. Den som får avslag ska återvända till hemlandet. Alla kommuner ska dela på ansvaret för att ta emot nyanlända.

## Ett stärkt försvar med fortsatt militär alliansfrihet

Vår säkerhetspolitik ska vara tydlig, långsiktig och utan tvära kast. Den militära alliansfriheten ligger fast. Detta är ett ställningstagande som aldrig inneburit passivitet, utan tvärtom ett aktivt ansvarstagande för avspänning, ökad säkerhet både för vårt eget land och för regionen som helhet. Vi säger nej till medlemskap i Nato.

2015 bröts en långs tids nedskärningar i försvaret av ett nytt blocköverskridande försvarsbeslut som steg för steg stärker vår egen militära förmåga. Det sker mot bakgrund av ett försämrat säkerhetsläge i vårt närområde. Övnings- och underrättelseverksamheten i Östersjöregionen har ökat. Rysslands olagliga annektering av Krim och de fortsatta aggressionerna i östra Ukraina hotar den europeiska säkerhetsordningen.

I allt högre grad förekommer påverkansoperationer, cyberoperationer och desinformation, riktade också mot Sverige. EU:s södra grannskap präglas av instabilitet, väpnade konflikter och terrorism. Det amerikanska valet har bidragit till en ökad osäkerhet om USA:s roll för Europas säkerhet.

Ett eget trovärdigt svenskt totalförsvar, såväl militärt som civilt, som klarar att hävda vår territoriella integritet, våra grundläggande värden och demokrati är en förutsättning för vår militära alliansfrihet och nödvändig i en orolig tid. En höjd svensk militär förmåga höjer försvarströskeln, men ger också en tydlig signal till omvärlden att vårt land tar sitt säkerhetspolitiska ansvar. Sveriges försvar ska vara modernt, effektivt och stå emot både traditionella och nya säkerhetshot. Regelverket för krigsmaterielexport ska moderniseras, bland annat genom ett så kallat demokratikriterium.

Den svenska modellen ska utvecklas genom fortsatt militär alliansfrihet. Vi kommer att prioritera:

**Att uppgradera den militära förmågan.** Den operativa förmågan i krigsförbanden ska prioriteras och den samlade förmågan i totalförsvaret ska säkerställas. Tillgången till utbildad personal ska tryggas och den återaktiverade värnplikten för både kvinnor och män ska användas till detta.

**Utökade internationella samarbeten.** Försvars- och säkerhetssamarbetet med länder, regioner och organisationer i vår närhet ska fördjupas. Samarbetet med Finland är särskilt viktigt. Den transatlantiska länken förblir viktig. EU:s mellanstatliga säkerhets- och försvarspolitiska samarbete ska utvecklas, liksom samarbetet kring säkerheten i Arktis.

**Förstärkt och samordnad beredskap för att möta nya hot.** Säkerhetspolitiken ska utvecklas för att stå emot de alltmer komplexa säkerhetshoten. Sverige ska klara att möta hot som terrorism och våldsbejakande extremism, konfliktrisker som följer av klimatförändringar och pandemier, cyberattacker och externa attacker på samhällsviktiga it-system.

## Ett rättvist och jämställt Europa för alla, inte bara några

Europeiska unionen bildades för att säkra fred och frihet genom samarbete och handel. Länder har genom åren knutits allt närmare varandra och välståndet har ökat genom utbyggnaden av den inre marknaden. Vi kan i dag studera, arbeta eller starta, driva och expandera företag i hela EU. Detta är ett av det europeiska projektets viktigaste framsteg.

Men nu hotas EU:s styrka och enighet. Storbritannien har beslutat att lämna unionen. Den ekonomiska återhämtningen går för långsamt. Ungdomsarbetslösheten är fortfarande skyhögt i många länder och fattigdomen stor. Flyktingkrisen har blottat en genuin ovilja att ta gemensamt ansvar. Extrema nationalistiska partier har vunnit framgång i många val, både nationellt och till EU-parlamentet. Unionens grundläggande värderingar utmanas i flera medlemsstater. EU:s verktyg för att upprätthålla rättsstatens principer, demokrati och mänskliga rättigheter måste bli vassare. Det är i dag än viktigare att arbeta för att EU:s diskrimineringslagstiftning förstärks. Målet är en sammanhållen lagstiftning som omfattar alla diskrimineringsgrunder.

EU:s utmaningar ska mötas med bättre politiska lösningar som gynnar alla. Öppenhet och transparens ska prägla samarbetet. EU:s viktigaste prioritering ska vara gränsöverskridande problem där medlemsländerna är starkare tillsammans än var för sig. De frågor som är viktigast för EU:s medborgare ska vara i fokus – migration, klimat, jobb och löntagarnas rättigheter. Ibland behövs gemensamma regelverk som är bindande för alla medlemsstater för att uppnå politiska resultat. Svensk socialdemokrati ska vara en konstruktiv, brobyggande och positiv kraft, gärna tillsammans med socialdemokrater i andra europeiska länder.

EU ska vara till för folket. Vi ska fortsätta utveckla EU för att få fler jobb och en starkare ekonomisk tillväxt. Den inre marknaden med fri rörlighet för såväl människor, varor, tjänster som kapital är ett viktigt medel i detta arbete. Den växande ekonomiska kakan ska fördelas mer rättvist. EU får aldrig reduceras till att bli ett verktyg endast för marknaden. För oss socialdemokrater är EU också viktigt för att människor ska få ett bättre liv. Annars riskerar tilltron till EU att urholkas. Konkurrenterna ska inte ske genom försämrade villkor, pressade skatter och sämre miljöregler. Vi verkar för progressiva handelsavtal och för att riva handelshinder samtidigt som vi står upp för miljön, löntagarnas intressen och människors hälsa.

**Den svenska modellen ska utvecklas genom ökat samarbete i Europa. Vi kommer att prioritera:**

**En stark inre marknad öppen mot omvärlden.** En tredjedel av de svenska jobben är beroende av exporten. Arbetet med att riva handelshinder måste fortsätta. Den inre marknaden ska hållas öppen mot omvärlden.

**Bra arbetsvillkor för alla som arbetar i unionen.** Vi vill se ett EU som står upp för goda och lika villkor för alla som arbetar inom unionen, som försvarar människors rätt till trygga arbetsplatser och facklig organisering. Ett socialt protokoll bör läggas till i EU:s fördrag för att säkerställa att lika lön och villkor ges för lika arbete i enlighet med regler och avtal i arbetslandet.

**Stärkt sammanhållning i EU.** Alla medlemsländer måste stå upp för gemensamt fattade beslut och ta sin del av ansvaret. Länder som inte lever upp till sina åtaganden bör inte heller fullt ut få del av EU:s strukturfonder. Både rätt och plikt ska präglade samarbetet.

**SVENSKA  
MODELLEN  
SKA UTVECKLAS  
INTE AVVECKLAS**



Socialdemokraterna

FRAMTIDSPARTIET